

Poslovno poročilo Pokrajinskega arhiva Maribor za leto 2023

Naziv: **Pokrajinski arhiv Maribor**

Naslov (sedež): Glavni trg 7, 2000 Maribor

Telefoni, mobilni telefon: 02/2285-017, 041/337-993

Elektronska pošta: nina.gostencnik@pokarh-mb.si

Spletna stran: www.pokarh-mb.si

Dislocirane enote arhiva:

Enota za koroško območje, Čečovje 12a, 2390 Ravne na Koroškem, tel.: (05)99-42-943

Enota za Prekmurje, Cvetkova ulica 1, 9000 Murska Sobota, tel.: (02)228-5000,

Odgovorna oseba in funkcija: mag. Nina Gostenčnik, direktorica

Datum: 23.2.2024

Podpis odgovorne osebe in žig:

Vsebina

I.	I. Splošni podatki.....	2
	1. Ustanovitev in razvoj zavoda.....	2
	2. Zakonske in druge pravne podlage, ki pojasnjujejo področje dela zavoda	3
	3. Organi zavoda	3
	4. Opis dejavnosti PAM.....	4
	5. Fondi in zbirke arhivskega gradiva	5
	6. Prostori in oprema.....	6
	7. Število zaposlenih	7
	8. Analiza kadrovanja in kadrovska politika	7
	9. Delovni čas	8
II.	II. Posebni del	9
	1. Temeljni strateški cilji.....	9
	2. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev	11
	3. Sredstva za izvedbo programa	32
	4. Nedopustne ali nepričakovane posledice pri izvajanju programa dela.....	32
	5. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev v primerjavi z doseženimi cilji iz poročila preteklega leta ali več preteklih let	33
	6. Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja glede na opredeljene standarde in merila, kot jih je predpisalo pristojno ministrstvo	33
	7. Ocena delovanja sistema notranjega finančnega nadzora	33
	8. Pojasnila na področjih, kjer zastavljeni cilji niso bili doseženi.....	34
	9. Ocena učinkov poslovanja Pokrajinskega arhiva Maribor na druga področja.....	34
	10. Poročilo o porabi sredstev za investicijsko vzdrževanje, tekoče vzdrževanje in nakup opreme.....	34

Letno poročilo so pripravili:

- poslovno poročilo: mag. Nina Gostenčnik in Darinka Arčnik na podlagi letnih poročil dr. Miroslava Novaka, dr. Vinka Skitka, mag. Jureta Mačka, mag. Boštjana Zajška, Leopolda Mikca Avberska, Suzane Čeh, Mojce Horvat, Simone Velunšek, Gordane Šovegeš Lipovšek, Mojce Kosi, Špele Valadžija, Sabine Lešnik, Lučke Mlinarič, Jožice Bajgot, Jožeta Rozmana in Eda Harba;
- računovodsko poročilo je pripravila Jasna Dover.

I. Splošni podatki

1. Ustanovitev in razvoj zavoda

Pokrajinski arhiv Maribor ima zelo bogato zgodovino in je vpleten v lokalno (mariborsko) in širše (nad)regionalno okolje S in SV Slovenije. Ustanovljen je bil leta 1933 s sprejetjem poslovnika Banovinskega arhiva Maribor z dne 20. 4. 1933. V letih 1945 do 1952 je bil arhiv zgolj delovna enota, ki je začasno delovala v sklopu Pokrajinskega muzeja Maribor, zato ni imel samostojnega pravnega statusa. Mestni ljudski odbor je arhiv iz pokrajinskega muzeja izločil 1. 1. 1952. Republiški svet za kulturo je z odločbo določil mariborskemu arhivu naziv Državni arhiv Slovenije – podružnica Maribor. Mestni svet mesta Maribor je 16. 2. 1966 z odločbo ustanovil Pokrajinski arhiv Maribor. S sklepom o ustanovitvi javnega zavoda Pokrajinski arhiv Maribor (Ur. l. RS, št. 17/1998) je leta 1998 postala ustanoviteljica arhiva Republika Slovenija. S sklepom o ustanovitvi javnega zavoda Pokrajinski arhiv Maribor (Ur. l. RS, št. 67/2003, 4/2009, 37/2016 in 23/2017) je Vlada Republike Slovenije uskladila delovanje arhiva z določbami Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. l. RS, št. 77/2007, 56/2008, 4/2010, 20/2011 in 111/2013).

V svoji skoraj 90-letni tradiciji je arhiv vedno izpolnjeval svoje naloge vestno in strokovno, ob tem pa ne le znatno prispeval k razvoju arhivske stroke in znanosti, ampak je tudi proaktivno sledil novostim na področju informatizacije arhivov in arhivske dejavnosti. Z arhivsko kulturno dediščino, s katero upravlja in jo varuje, predstavlja neprecenljivo zakladnico spomina za najrazličnejše znanstvene discipline, raziskovalne organizacije in posameznike tako iz Slovenije kot tujine. Hkrati pa je arhiv izjemno pomembna javna institucija, čigar arhivsko gradivo njegovim uporabnikom služi kot neprecenljiv pravni vir v upravnih in sodnih postopkih.

Pokrajinski arhiv Maribor je samostojna arhivska institucija, ki v skladu s slovensko arhivsko zakonodajo in sorodnimi pravnimi predpisi s področja varstva kulturne dediščine zagotavlja trajno in celovito izvajanje varstva arhivske kulturne dediščine. Svojo dejavnost izvaja na področju upravnih enot Dravograd, Gornja Radgona, Lenart, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec, Slovenska Bistrica, Maribor, Pesnica in Ruše.

Pokrajinski arhiv Maribor na podlagi Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA) (Ur. l. RS, št. 30/2006 in 51/2014), Uredbe o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Ur. l. RS, št. 86/2006) ter drugih veljavnih podzakonskih aktov opravlja strokovne in upravne naloge varstva arhivskega gradiva. Strokovne naloge se nanašajo na javno arhivsko in dokumentarno gradivo, ki je nastalo oz. nastaja pri ustvarjalcih, ki so v teritorialni pristojnosti arhiva.

Pokrajinski arhiv Maribor uporabnikom posreduje gradivo v pravne in raziskovalne namene, izobražuje uslužbence javnopravnih oseb, ki delajo z dokumentarnim gradivom, in druge zainteresirane predstavnike zasebnih pravnih oseb, svetuje in posreduje gradivo uporabnikom, pripravlja občasne tematske razstave ter organizira pedagoške delavnice oz. vodenje po arhivu s predstavitvami arhivskega gradiva. V arhivu se v skladu z Zakonom opravljajo strokovne naloge s področja varstva javnega in zasebnega arhivskega gradiva, ki se nanašajo na evidentiranje, zbiranje, valorizacijo, strokovno obdelavo, izdelavo pripomočkov za raziskovanje, vodenje evidenc, uporabo arhivskega gradiva, znanstvenoraziskovalno delo, informatizacijo, materialno varovanje, restavracijo, konservacijo in reproduciranje arhivskega gradiva ter druge naloge varstva arhivskega gradiva, za katere je pristojen arhiv.

2. Zakonske in druge pravne podlage, ki pojasnjujejo področje dela zavoda

- Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Ur. l. RS, št. 30/06, št. 51/14)
- Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Uradni list RS, št. 86/2006, št. 42/17)
- Zakon o arhivskem gradivu, ki vsebuje osebne podatke o zdravljenju pacienta (Uradni list RS, št. 85/16)
- Zakon o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91, 8/96, 36/00 – ZPDZC in 127/06 – ZJZP)
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18 – ZNOrg)
- Zakon o zavodih (Ur. l. RS, št. 12/91, 17/91, 5/92, 13/93, 66/93, 45/94, 8/96, 31/00, 36/00, 127/06)
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. l. RS, št. 77/07, 56/08, 4/10, 20/11 in 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18)
- Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Pokrajinski arhiv Maribor (Ur. l. RS, št. 67/03 in 4/09, 37/16, 23/17)
- Pravilnik o strokovni usposobljenosti za delo z dokumentarnim gradivom (Ur. l. RS, št. 66/16)
- Pravilnik za valorizacijo oseb zasebnega prava (Ur. l. RS, št. 66/2016)
- Pravilnik o delu medarhivskih delovnih skupin (Ur. l. RS, št. 66/2016)
- Pravilnik o strokovnih izpitih in pridobivanju strokovnih nazivov na področju varstva arhivskega gradiva (Ur. l. RS, št. 33/2017)
- Pravilnik o določitvi nadomestila stroškov uporabe, konserviranja in restavriranja arhivskega gradiva in hrambe zasebnega arhivskega gradiva v arhivih, ki opravljajo arhivsko javno službo (Ur. l. RS, št. 75/2017)
- Nacionalni program za kulturo 2014–2017
- Strategija Projekt e-ARH.si
- Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS in 81/19)
- Zakon o varstvu osebnih podatkov (Ur. list RS, št. 94/2007)
- Splošna uredba EU o varstvu podatkov (GDPR)
- Drugi podzakonski akti, pravilniki

3. Organi zavoda

Organi zavoda so:

- direktor,
- svet,
- strokovni svet.

Direktor zastopa, predstavlja in vodi poslovanje zavoda ter odgovarja za strokovnost in zakonitost dela zavoda. Organizira delo arhiva, sprejema strateški načrt, program dela, kadrovski načrt, finančni načrt, načrt nabav osnovnih sredstev in investicijskega vzdrževanja ter druge akte v zvezi z delovanjem arhiva. Ustanovitelju in svetu poroča o zadevah, ki pomembno vplivajo na delovanje arhiva, pripravlja letna poročila, v imenu arhiva sklepa delovna razmerja z delavci arhiva, razporeja delavce, odloča o prenehanju delovnih razmerij in izvaja druge pristojnosti s področja delovnih razmerij, izdaja posamične akte ter imenuje komisije, delovne skupine ali telesa za proučitev določenih vprašanj, obvešča javnost o delu arhiva in opravlja druge naloge, ki jih določajo veljavni predpisi, splošni akti arhiva in sklep o ustanovitvi zavoda.

Svet zavoda ima tri člane – dva predstavnika ustanovitelja, ki ga je imenovala Vlada Republike Slovenije (dr. Slavica Tovšak in dr. Darko Friš), in predstavnika delavcev, ki so ga izvolili delavci arhiva (Gordana Šovegeš Lipovšek).

Svet zavoda nadzira zakonitost dela in poslovanja arhiva, spremlja, analizira in ocenjuje delovanje arhiva, predlaga ustanovitelju revizijo poslovanja, ocenjuje delo direktorja, daje soglasje k strateškemu načrtu, programu dela, finančnemu načrtu, sistemizaciji delovnih mest, organizaciji dela, kadrovskemu načrtu, načrtu nabav in nadzira njihovo delovanje. Svet potrjuje letno poročilo arhiva, sklepa pogodbo o zaposlitvi z direktorjem po predhodnem soglasju ministra, spremlja in ocenjuje delovanje arhiva in politiko njegovega

ustanovitelja, ugotavlja ustreznost strateškega načrta in programa dela, obravnava vprašanja s področja strokovnega dela arhiva in daje direktorju mnenja, predloge in pobude za reševanje teh vprašanj, daje predhodno mnenje ministru k imenovanju in razrešitvi direktorja arhiva ter opravlja druge naloge v skladu z veljavnimi predpisi in sklepom o ustanovitvi.

Strokovni svet zavoda ima tri člane – predstavnika Arhivskega društva Slovenije (Katja Zupanič), predstavnika Pedagoške fakultete v Mariboru (dr. Darko Friš) in predstavnika delavcev, ki so ga izvolili delavci arhiva (mag. Jure Maček).

Strokovni svet spremlja in ocenjuje delovanje arhiva in politiko njegovega ustanovitelja, ugotavlja ustreznost strateškega načrta in programa dela glede na namen, zaradi katerega je arhiv ustanovljen, obravnava vprašanja s področja strokovnega dela arhiva in daje direktorju mnenja, predloge in pobude za reševanje teh vprašanj, daje predhodno mnenje ustanovitelju k imenovanju in razrešitvi direktorja arhiva, daje druge pobude in predloge v zvezi z delovanjem arhiva ter opravlja druge naloge v skladu z veljavnimi predpisi in sklepom o ustanovitvi zavoda.

4. Opis dejavnosti

Zakonska podlaga delovanja arhiva so Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA; Uradni list RS, št. 30/06; 23.3.2006 in Uradni list RS, št. 51/14; 7. 7. 2014), Zakon o arhivskem gradivu, ki vsebuje osebne podatke o zdravljenju pacienta (Uradni list RS, št. 85/16; 28. 12. 2016), in Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Uradni list RS, št. 42/17; 4. 8. 2017).

Pokrajinski arhiv Maribor opravlja v okviru svoje javne službe naslednje naloge:

- vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah, priprava pisnih navodil za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva, dajanje pojasnil v zvezi z dolžnostmi javnopravnih oseb glede dokumentarnega in arhivskega gradiva, izvajanje strokovnega nadzora in usposabljanje uslužbencev javnopravnih oseb, ki upravljajo z dokumentarnim gradivom, in delavcev ponudnikov storitev, ki opravljajo dela zajema, hrambe gradiva v digitalni obliki in spremljevalnih storitev,
- priprava dodatnih pisnih strokovno tehničnih navodil iz 40. člena tega zakona javnopravnim osebam za odbiranje in izročanje arhivskega gradiva v digitalni obliki,
- evidentiranje in razglašanje zasebnega arhivskega gradiva pravnih oseb zasebnega prava in fizičnih oseb ter izvajanje strokovnega nadzora nad njimi,
- sodelovanje z lastniki zasebnega arhivskega gradiva, strokovno svetovanje,
- pridobivanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva,
- strokovno obdelovanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva, ki je v arhivih, izdelovanje popisov, inventarjev, vodnikov in drugih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva in njihovo objavljanje ter objavljanje arhivskih virov,
- vrednotenje javnega dokumentarnega gradiva v arhivih, izločanje nepotrebnega dokumentarnega gradiva in odbiranje arhivskega gradiva v arhivih ob strokovni obdelavi arhivskih fondov in zbirk,
- hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva,
- vodenje evidenc javnega in zasebnega arhivskega gradiva,
- evidentiranje arhivskega gradiva, ki je v zamejstvu in po svetu ter se nanaša na Slovenijo in Slovence, dopolnjevanje lastnega gradiva z reprodukcijami tega gradiva ter izdelovanje vodnikov in drugih pripomočkov o arhivskem gradivu,
- dajanje arhivskega gradiva v uporabo, izdajanje prepisov oziroma kopij dokumentov ter potrdil na podlagi dokumentov,
- posredovanje kulturnih vrednot v zvezi z arhivskim gradivom,
- opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved, povezanih z arhivskim gradivom,
- druge strokovne in upravne naloge.

Dejavnost arhiva se izvaja v splošni in strokovni službi.

Strokovna služba se izvaja v naslednjih oddelkih: oddelek za starejše gradivo, oddelek za gradivo uprave, oddelek za gradivo pravosodja, oddelek za vzgojo in izobraževanje, oddelek za gradivo zdravstva, sociale in kulture, oddelek za gradivo gospodarstva, oddelek za članske organizacije in oddelek za zasebno gradivo,

oddelek za fototeko ter oddelek za informatiko. Vzpostavljeni sta čitalnica in pisarna za izdajo dokumentov v upravne in poslovne namene.

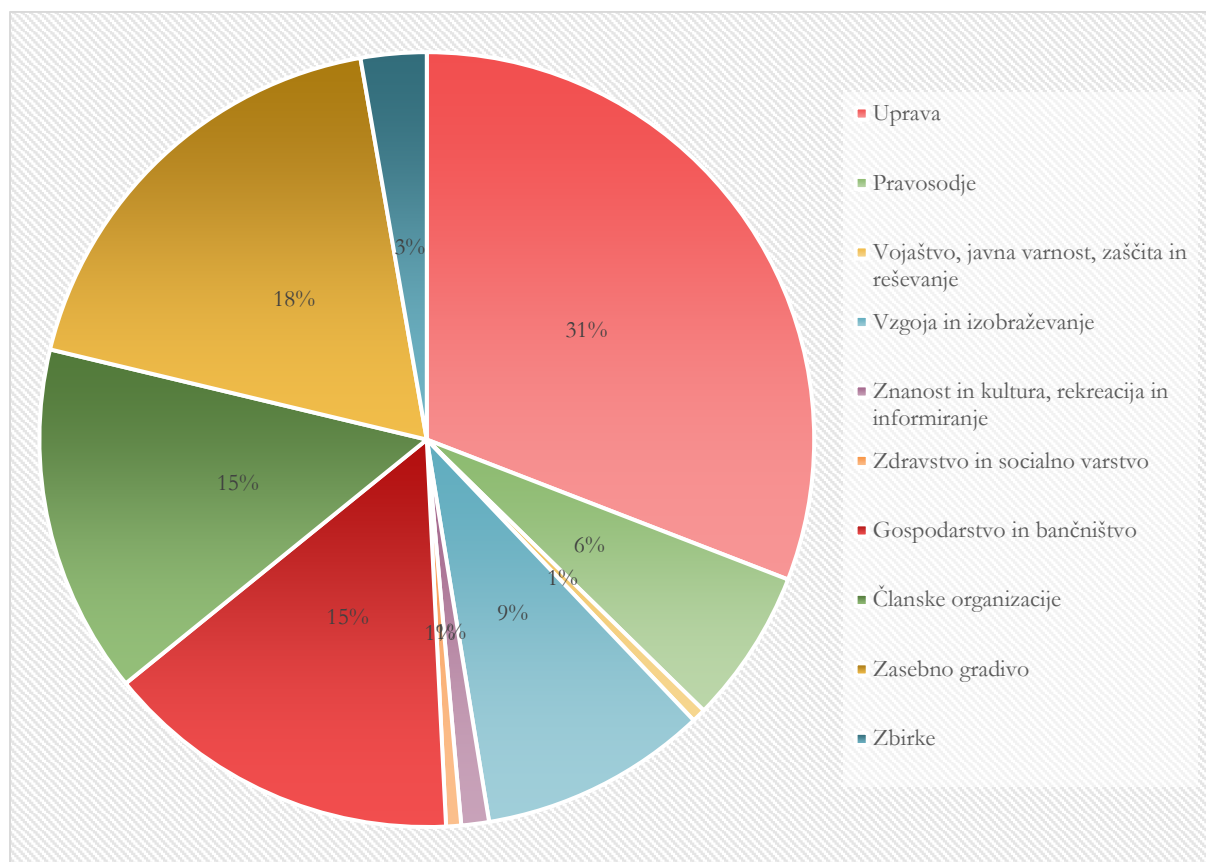
Svojo dejavnost Pokrajinski arhiv Maribor opravlja na sedežu zavoda v Mariboru in v dveh enotah:

- v Enoti za Koroško območje v Ravnah na Koroškem ter
- v Enoti za Prekmurje v Murski Soboti.

5. Fondi in zbirke arhivskega gradiva

Stanje fondov in zbirk iz evidence fondov na dan 31. 12. 2023 – Pokrajinski arhiv Maribor hrani **2109 fondov in zbirk oziroma 17.529,6 tekočih metrov gradiva.**

Področje	št. fondov
Uprava	642
Pravosodje	134
Vojaštvo, javna varnost, zaščita in reševanje	12
Vzgoja in izobraževanje	198
Znanost in kultura, rekreacija in informiranje	24
Zdravstvo in socialno varstvo	13
Gospodarstvo in bančništvo	311
Članske organizacije	303
Zasebno gradivo	385
Zbirke	57
Skupaj:	2079

6. Prostori in oprema

Med osnovnimi nalogami, ki jih nalaga Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, je dokončna zagotovitev materialnega varstva za prevzeto gradivo. Pokrajinski arhiv Maribor je v letu 2023 hranil arhivsko gradivo v skladiščih na treh lokacijah (Glavni trg 7 – 4 skladišča, skladišče Enote za Koroško in najeto skladišče v Melju). Skladišča ustrezajo minimalnim zahtevam za hrambo arhivskega gradiva, pod pogojem, da se mikroklimatske razmere redno nadzorujejo in skladišča redno vzdržujejo.

V prostorih sedeža arhiva na Glavnem trgu 7 in v Enoti za Koroško so arhivska skladišča primerno vzdrževana. V preteklih letih so bila opravljena mnoga investicijska vzdrževalna dela, ki pogoje v skladiščih ohranjajo primerne za hrambo arhivskega gradiva. Zaradi starosti stavb in dejstva, da sedanji prostori niso namensko grajeni oz. namenjeni hrambi arhivskega gradiva, je potrebno tudi v prihodnje primerno vzdrževati skladišča in ohranjati stanje, ki je primerno za hrambo arhivskega gradiva. Investicijska sredstva se bodo tako namenjala vzdrževanju obstoječega stanja, dokler se za prostorsko problematiko Pokrajinskega arhiva Maribor ne bo našla primernejša rešitev.

Z najemom skladiščnih prostorov v Melju v Mariboru je Pokrajinski arhiv Maribor rešil problematiko neustreznega arhivskega skladišča na Jadranski cesti v Mariboru in začasno rešil prenapoljenost arhivskih skladišč. Pokrajinski arhiv Maribor je namreč zaradi prenapoljenosti ustavil prevzemanje arhivskega gradiva od ustvarjalcev. Vendar pa projekcije za prevzemanje arhivskega gradiva, ki so bile izdelane že leta 2007, kažejo, da bi potrebovali še bistveno več prostih kapacitet. V novo najeto skladišče v Melju je bilo preseljeno arhivsko gradivo iz skladišča na Jadranski cesti in ga zapolnilo do 85 %. Trenutno je v tem skladišču prostora še za okoli 1,2 tekočega kilometra gradiva. **Novo najeto skladišče tako omogoča le nujne prevzeme arhivskega gradiva.** V sodelovanju z Ministrstvom za kulturo Pokrajinski arhiv Maribor išče primerno lokacijo za izgradnjo namenske arhivske stavbe v Mariboru. Novogradnja z zadostnimi prostorskimi kapacitetami in funkcionalnimi prostori bi dvignila nivo varovanja arhivskega gradiva na območju, ki ga pokriva Pokrajinski arhiv Maribor, z združitvijo skladišč na enem mestu pa pomembno vplivala tudi na učinkovitost delovnih procesov v zavodu. Prav slednje je pomembno za zagotavljanje pravočasnega odziva mariborske arhivske službe, ki v zadnjih letih (zaradi sprememb Gradbenega zakona leta 2018) beleži 30-odstoten porast zahtevkov za izdajo kopij gradbenih zadev, ki so običajno zelo nujne. Raztresenost arhivskega gradiva na več lokacij te postopke bistveno podaljšuje.

Problem s prostorom nastaja tudi v Enoti za Koroško na Ravnah na Koroškem, kjer je v arhivskih depojih le še za 200 tm prostora za nove prevzeme arhivskega gradiva. Od leta 2018, torej od zaposlitve arhivista za koroško območje, so se aktivnosti pri delu z javnopravnimi osebami na tem območju občutno povečale in posledično tako prihaja do prevzemov arhivskega gradiva, ki se pri ustvarjalcih nahaja že veliko več kot zakonsko določenih 30 let. Po zadnjih izračunih bi morali od ustvarjalcev v naslednjih petih letih prevzeti okoli 1,6 tekočega kilometra gradiva. Potrebe po arhivskih depojih v enoti Pokrajinskega arhiva Maribor na Ravnah so zelo velike in je potrebno pristopiti k iskanju dolgoročne rešitve – novih prostorov za hrambo arhivskega gradiva za koroško območje.

Vlada Republike Slovenije je na 97. seji 14. oktobra 2021 sprejela sklep, da se projekt 3340-21-0119 Adaptacija stavbe nekdanjega Muralista v Murski Soboti za potrebe Enote za Prekmurje Pokrajinskega arhiva Maribor uvrsti v Načrt razvojnih programov 2021–2024. Tako so bili izpolnjeni vsi pogoji za adaptacijo obstoječe stavbe in vzpostavitev arhivske službe na območju Prekmurja. V decembru 2021 je bil izbran izvajalec vodenja investicije in supervizorja (zastopanje investitorja, izvedba javnega razpisa za izvajalca del, koordinacija, izvajanje nadzora nad vsemi izvajalci na gradbišču). Januarja 2022 je bil objavljen javni razpis za izbiro izvajalca del, ki so se začela v mesecu juniju 2022. Investicija je bila do konca leta 2023 pripeljana do faze tehničnega pregleda in začetka postopka pridobitve uporabnega dovoljenja.

Ob prostorski problematiki je nujno poudariti, da prostora za nove prevzeme arhivskega gradiva od javnopravnih oseb v Mariboru in Enoti za koroško območje kritično primanjkuje. V prihodnosti bo Pokrajinski arhiv Maribor lahko za omenjeni pristojni območju opravil le zares nujne prevzeme – torej prevzeme arhivskega gradiva, ki je pri ustvarjalcu ogroženo. Poudariti pa je potrebno tudi dejstvo, da nekatere javnopravne osebe pri sebi hranijo gradivo, ki je starejše od za prevzem zakonsko določenih 30 let. Ob prostorski stiski pri ustvarjalcih prihaja tudi do pritiskov na pristojni arhiv za prevzem tega gradiva, kakor to določa zakon.

V novozgrajeno stavbo v Murski Soboti bo v letu 2024 preseljenega 1,8 t. km arhivskega gradiva, ki se nahaja v skladiščih v Mariboru. V stavbi bo prostora še za okoli 6 t. km, kar bo omogočalo prevzeme gradiva s prekmurskega pristojnega območja.

Vrsta arhivske opreme

Vrsta opreme	Kapaciteta (v tm) oziroma število kosov
Police (lesene)	0
Police (kovinske)	15.645
Premične police	15.167
Omare (kovinske)	38
Predalniki	44
Trezorji	5
Kartotečne omare	15

7. Število zaposlenih

Pokrajinski arhiv Maribor je imel na dan 31. 12. 2023 19 redno zaposlenih delavcev, od tega 17 strokovnih delavcev. V letu 2023 sta se upokojila dva zaposlena (julija in oktobra), ena nadomestna zaposlitev je bila izvedena 1. 11. 2023, druga s 1. 1. 2024.

8. Analiza kadrovanja in kadrovska politika

Pokrajinski arhiv Maribor je leta 2013 zaradi 10-odstotnega zmanjšanja sredstev za plače (odločba financerja MIZKŠ št. 62500-7/2012-5 z dne 14. 1. 2013) izgubil 3 delovna mesta oziroma tri zaposlene delavce (2 arhivista in 1 arhivskega tehnika). Izguba kar dveh strokovnih delavcev je pomenila, da je bilo potrebno opravljanje strokovnega nadzora nad ustvarjalci, vrednotenje arhivskega gradiva in ostale strokovne naloge porazdeliti med preostale zaposlene, kar je posledično vplivalo na manjše število strokovnih nadzorov oz. omejitev le-teh na najnujnejše. Izguba arhivskega tehnika je pomenila bistveno večjo obremenitev preostalih (dveh) arhivskih tehnikov, ki morata manipulirati s preko 17 tekočimi kilometri arhivskega gradiva.

V letu 2018 je Pokrajinski arhiv Maribor pridobil eno zaposlitev arhivista, ki je zapolnil delovno mesto v Enoti za Koroško območje. Kadrovska razlika od leta 2013 je tako še vedno en arhivist in en arhivski tehnik.

Pokrajinski arhiv Maribor hrani preko 17.000 tekočih metrov gradiva in opravlja strokovni nadzor pri več kot 600 javnopравnih osebah. Strokovno obdelavo prevzetega gradiva (2079 arhivskih fondov) opravlja 10 arhivistov (pomeni torej okoli 200 arhivskih fondov na arhivista), strokovni nadzor pri javnopравnih osebah pa opravlja le 8 arhivistov – kar pomeni več kot 100 javnopравnih oseb na arhivista. Manipulacijo in tehnično skrb za materialno varovanje in obvladovanje 17.000 tekočih metrov arhivskega gradiva opravljata 2 arhivska tehnika.

Razmerje med količino gradiva ter številom javnopравnih oseb in številom strokovnih delavcev je vsekakor nesorazmerno, še posebej če to stanje primerjamo z enakim razmerjem v drugih arhivskih institucijah.

Za doseg idealnega razmerja Pokrajinski arhiv Maribor potrebuje več dodatnih zaposlitev, predvsem informatikov, arhivistov in arhivskih tehnikov. Kratkoročno pa za učinkovito izvajanje javne arhivske službe nujno potrebuje vsaj tri arhivske tehnike.

Dva arhivska tehnika bi bistveno razbremenila obstoječi kader na sedežu zavoda v Mariboru. Glede na količino ohranjenega gradiva ima Pokrajinski arhiv Maribor zaposlenih premalo arhivskih tehnikov. Omenjena dva tehnika morata manipulirati z arhivskim gradivom na treh različnih lokacijah. Z uvedbo Gradbenega zakona v letu 2018 ter pričetkom energetskih sanacij se je število zahtev uporabnikov po pridobitvi overjenih kopij gradbenih in uporabnih dovoljenj ter vpogledov v gradbeno dokumentacijo povečalo za vsaj 30 %. Velika večina gradiva je v dislociranemu skladišču v Melju, od koder ga je potrebno za stranke pripeljati v čitalnico arhiva in ga pripraviti za uporabo (predvsem gradivo uprave - gradbene zadeve, gradivo gospodarstva in gradivo pravosodja), zahtevane dokumente je potrebno v skladišču poiskati in pripraviti reprodukcije. Takšnih zahtev je v povprečju 110 na mesec (v letu 2023 kar 1324).

Pomoč arhivskega sodelavca bi bila nujno potrebna v novo vzpostavljeni sprejemni pisarni. Trenutno sprejemno pisarno v zavodu obvladuje arhivist, ki zaradi teh nalog ne more opravljati strokovnih de (strokovni nadzor nad ustvarjalci, vrednotenje arhivskega gradiva, njegova strokovna obdelava ...). Zato bi bilo najbolj smotrno v sprejemni pisarni zaposliti arhivskega tehnika, ki bo sprejemal stranke in uporabnike, ter tako razbremeniti arhivista.

Arhivski tehnik je potreben tudi v Enoti za Koroško območje, kjer arhivsko službo trenutno opravlja le ena oseba – arhivist. V času, ko opravlja strokovni nadzor pri ustvarjalcih (sam pokriva celotno območje koroške regije), se izobražuje ali opravlja dela izven prostorov enote, je Enota za Koroško območje zaprta za uporabnike. Dodaten kader v Enoti za Koroško bi zagotovil neprekinjen dostop in uporabo arhivskega gradiva na sedežu enote. Z zaposlitvijo arhivista v Enoti za Koroško območje in njegovo veliko angažiranostjo se je arhivska prisotnost v tej regiji resnično povečala; opravlja se reden strokovni nadzor nad javnopravnimi osebami, načrtovani so prevzemi arhivskega gradiva (dokler prostorske kapacitete to še omogočajo), povečuje se sodelovanje s sorodnimi institucijami na slovenskem in avstrijskem Koroškem.

9. Delovni čas

Poslovni čas Pokrajinskega arhiva Maribor je od 7. do 15. ure.

Odpiralni čas za uporabnike arhivskega gradiva:

Čitalnica Glavni trg 7:

- vsak dan 8.00–14.00 (sobota, nedelja zaprto),
- vsako sredo 8.00–12.00 (odprto za uporabnike za upravne in poslovne namene, razpoložljiva mesta za raziskovalce) in 12.00–14.00 (za raziskovalce).

Enota za Prekmurje:

- vsako sredo 9.00–13.00 (v prostorih Študijske in pokrajinske knjižnice Murska Sobota, saj je enota v Cvetkovi ulici 1 še v fazi priprave prostorov).

Enota za Koroško območje:

- ponedeljek, torek, sredo 8.00–14.00,
- petek 8.00–13.00,
- četrtek zaprto.

Pisarna za izdajo dokumentov:

ponedeljek: 8.00–12.00,
sreda: 8.00–12.00 in 14.00–15.00,
petek: 8.00–12.00.

II. Posebni del

1. Temeljni strateški cilji

V strateškem načrtu Pokrajinskega arhiva Maribor za obdobje 2020–2024 so zastavljene naslednje prioritete zavoda:

- vzpostavitev virtualne čitalnice in s tem omogočanje oddaljenega dostopa do elektronskega arhivskega gradiva – eAG (sodelovanje pri izgradnji aplikativne rešitve Virtualna čitalnica in testiranje rešitve);
- prenos v preteklih letih digitaliziranega arhivskega gradiva vseh javnih arhivov v Slovenski elektronski arhiv – e-ARH.si;
- dostopnost digitaliziranega arhivskega gradiva za ranljive skupine;
- usklajevanje podatkov v registru ustvarjalcev – RegUst;
- vzpostavitev skupnega informacijskega sistema za upravljanje z dokumentarnim gradivom (ISUD) – KR PAN;
- vzpostavitev ustreznega podpornega okolja za razvoj stroke;
- vzpostavitev ustrezne informacijske infrastrukture;
- sprejetje Notranjih pravil in klasifikacijskega načrta;
- omogočanje uporabnikom še večji dostop do pisne kulturne dediščine;
- zagotavljanje kakovostnih storitev in promoviranje arhivskega gradiva;
- razvijanje in širjenje znanj in dobrih praks za posredovanje dediščinskih vrednot;
- skrb za zaposlene;
- pozitivna delovna klima;
- možnost zaposlovanja kadrov za projekte;
- investicije v restavriranje in materialno varstvo arhivskega gradiva.

Poslanstvo Pokrajinskega arhiva Maribor je izvajanje celovite arhivske javne službe (53. člen ZVDAGA), pri čemer je najpomembnejše vrednotenje, pridobivanje, strokovno obdelovanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva, hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva ter posredovanje le-tega zainteresirani javnosti. Z razstavami, izobraževanji, konferencami, dnevi odprtih vrat, predavanji, vodenjem šolskih skupin ipd. približujemo bogastvo informacij arhivskega gradiva lokalnemu prebivalstvu in s tem širimo svojo prepoznavnost v lokalnem in mednarodnem okolju.

Dolgoročni cilji Pokrajinskega arhiva Maribor

Na področju strokovnega dela so prioritetni cilji Pokrajinskega arhiva Maribor usmerjeni v učinkovito izvajanje arhivske javne službe in ustrezno varovanje arhivskega gradiva v primernih in optimalnih pogojih materialnega varstva.

Zavedajoč se izzivov, s katerimi se slovenski arhivi soočamo v hibridni dobi poslovanja naših ustvarjalcev, ko dokumentarno in arhivsko gradivo nastaja tako v fizični (analogni) kot tudi elektronski (digitalni) obliki, se je arhiv s polnim prizadevanjem vključil v izvajanje vseslovenskega arhivskega projekta vzpostavitve slovenskega javnega elektronskega arhiva. V okviru Projekta e-ARH.si: ESS 2016–2020 je Pokrajinski arhiv Maribor aktivno sodeloval s strokovnim znanjem in izkušnjami svojih zaposlenih. K dolgoročnemu ohranjanju elektronskega arhivskega gradiva bomo strokovno pristopili že v fazi njegovega nastanka, ne glede na medije, načine zapisa ali pojavnost, v katerih gradivo nastaja.

Javnopravne osebe, za katere so pristojni arhivi v Republiki Sloveniji, v zadnjih letih pospešeno uvajajo elektronsko poslovanje z dokumenti, ki vključuje tudi uporabo digitalnih časovnih žigov in digitalnih podpisov. Hkrati s tem se vzpostavlja tudi elektronska hramba digitalnih dokumentov, bodisi dokumentov z omejenim rokom hrambe ali s statusom arhivskega gradiva. Še posebej v času epidemije, ki je zahtevala organizacijo dela na daljavo v mnogih organizacijah, so se razkrile mnoge pomanjkljivosti upravljanja z elektronskim gradivom. Vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah in priprava pisnih strokovnih navodil za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva je prva izmed nalog, ki jih ZVDAGA nalaga pristojnim arhivskim institucijam. Arhivski strokovni delavci se morajo seznaniti z

značilnostmi poslovanja posameznih javnopravnih oseb (ali sklopov le-teh) ter pridobiti natančne informacije o poslovanju z dokumenti v digitalni obliki pri njih.

V prihodnjih letih se nadaljuje strokovna obdelava arhivskega gradiva po sprejetih mednarodnih standardih s pomočjo programskega orodja scopeArchiv, katerega uporaba je v zavodu že utečena. Na informacijskem področju je bila v letu 2020 v sklopu projekta e-ARH.si: ESS 2016–2020 izvedena zelo zahtevna združitev podatkovne baze Arhiva Republike Slovenije in baze slovenskih regionalnih arhivov SIRAnet. Po vseh končanih fazah združitve bo potrebno natančno spremljati delovanje baze in poročati o zaznanih težavah. Veliko pozornosti bo potrebno usmeriti v pravilno rokovanje oz. strokovno obdelavo elektronskega arhivskega gradiva, tako digitaliziranega kot izvorno digitalnega. V okviru projekta in vzpostavljanja slovenskega elektronskega arhiva bomo morali prevzeti skrb za dolgoročno ohranjanje elektronskega arhivskega gradiva v skladu s Strategijo in izvedbenim načrtom razvoja slovenskega elektronskega arhiva (2016–2020). Zavedati se je treba pomena obsega elektronskega arhivskega gradiva in s tem povezanih izzivov predstavitve njegovih vsebin ljudem. Potrebno se bo osredotočiti na probleme in rešitve glede zajemanja in oblikovanja kontekstnih metapodatkov, ki bodo omogočali praktično uporabo elektronskega in tudi fizičnega arhivskega gradiva.

Razvojni dokumenti poudarjajo pomen digitalizacije kulturne dediščine in novih e-storitev za sodobno družbo. Arhiv bo nadaljeval s sistematičnim digitaliziranjem arhivskega gradiva tako za potrebe uporabnikov kot za kreiranje varnostnih kopij in boljše materialno varstvo izvornikov. Hkrati bomo po digitalizaciji poskrbeli tudi za diseminacijo tega gradiva, da bo dostopno javnosti. Ob načrtovanju digitalizacije v prihodnje je potrebno poleg strategije digitalizacije arhivskega gradiva točno definirati tudi postopke dela z digitalizati. Digitalizacija gradiva zahteva izdelavo smernic oz. navodil, kako z digitaliziranim gradivom ravnati (definirati postopke, poimenovanja, vrsto in mesta hrambe ter dostope).

Izobraževanje zaposlenih je potrebno v prihodnje usmeriti predvsem v področje elektronskega arhiviranja, kjer je znanje povprečnega slovenskega arhivista precej okrnjeno. Arhivisti morajo pridobiti znanja, da bodo svoje strokovno delo z javnopravnimi osebami lahko opravljali kompetentno in zaupanja vredno. Pridobitev ustreznih znanj bo nujna za izvajanje strokovnih nadzorov v prihodnosti, sploh ker arhivisti v veliki večini niso informatiki, ampak imajo družboslovno izobrazbo in znanja, povezana z novimi tehnologijami in načini dela, pridobivajo sproti.

Na kadrovskem področju si bomo prizadevali za pridobitev novih delovnih mest, ki bodo omogočila normalno poslovanje in izvajanje delovnih procesov v zavodu. Za doseg idealnega razmerja med količino gradiva in številom zaposlenih potrebuje Pokrajinski arhiv Maribor več dodatnih zaposlitev, predvsem arhivistov in arhivskih tehnikov. Kratkoročno pa za učinkovito izvajanje javne arhivske službe nujno potrebuje vsaj tri arhivske tehnike.

Arhiv bo tudi v prihodnje ostal zvest tradiciji posredovanja kulturnih vrednot širši javnosti. Z racionalno izrabo finančnih sredstev in lastnim znanjem, ki ga imajo naši zaposleni, bomo tudi v prihodnje pripravljali razstave, predstavitve publikacij in druge primerne dogodke, pripravili tudi video projekcije, obogatene s slikovnim gradivom, pričevanji in drugimi zanimivostmi. Hkrati bomo te vsebine optimizirali tako, da bodo dostopne tudi ranljivim skupinam uporabnikov oz. obiskovalcev. Na ta način bo zavod s svojo dejavnostjo dosegel širši krog javnosti, predvsem pa omogočil, da bodo enkratni dogodki dostopni tudi po njihovem zaključku.

Pokrajinski arhiv Maribor bo v prihodnje nadaljeval tudi z izdajanjem publikacij, ki bodo tematsko vezane na obravnavane fonde oz. teme. S tem bo strokovno in znanstveno delo sodelujočih strokovnih delavcev pri obdelavi gradiva ali pripravi razstav tudi primerno karakterizirano. Publikacije bodo presegle nivo razstavnih katalogov in bodo izhajale kot znanstvene monografije.

Pokrajinski arhiv Maribor bo tudi v prihodnje nadaljeval z izobraževanjem zaposlenih pri javnopravnih osebah, kot to zahteva področna zakonodaja. Pri tem bo dajal poudarek podajanju lastnega strokovnega znanja, izkušenj ter aktualnih vsebin vezanih na novosti pri delu z dokumentarnim in arhivskim gradivom.

V prihodnjih letih je treba pri zaposlenih spodbuditi vključenost v strokovne razprave v obliki prispevkov na domačih posvetovanjih in zborovanjih. Strokovni delavci sodelujejo z arhivi doma in v tujini (strokovne skupine, sodelovanje v projektih s hrvaškimi arhivi..), s sorodnimi ustanovami oziroma dejavnostmi (UKM, MNOM, PMM, PMMS, PMSG, NŠAMB, območne knjižnice, javni zavodi s področja kulture itd.), sodelujejo v raziskovalnih projektih, katerih nosilci so druge ustanove. Potrebno je doseči večjo prepoznavnost rezultatov teh sodelovanj, jih zapisati in publicirati, saj bo to omogočilo plodno strokovno razpravo in nova znanja ali kompetence.

Prostorska problematika

Med osnovnimi nalogami, ki jih nalaga Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, je dokončna zagotovitev materialnega varstva za prevzeto gradivo. Pokrajinski arhiv Maribor trenutno hrani arhivsko gradivo v skladiščih na treh lokacijah (Glavni trg 7 – 4 skladišča, skladišče Enote za Koroško in najeto skladišče v Melju). Skladišča ustrezajo minimalnim zahtevam za hrambo arhivskega gradiva, pod pogojem, da se mikroklimatske razmere redno nadzorujejo in skladišča redno vzdržujejo.

Z najemom skladiščnih prostorov v Melju v Mariboru je Pokrajinski arhiv Maribor rešil problematiko neustreznega skladišča na Jadranski cesti v Mariboru in začasno rešil prenapolnjenost arhivskih skladišč. Pokrajinski arhiv Maribor je namreč zaradi prenapolnjenosti ustavil prevzemanje arhivskega gradiva od ustvarjalcev. Vendar pa projekcije za prevzemanje arhivskega gradiva, izdelane že leta 2007, kažejo, da bi potrebovali še bistveno več prostih kapacitet. V novo najeto skladišče v Melju je bilo preseljeno arhivsko gradivo iz skladišča na Jadranski cesti in ga zapolnilo do 80 %. Trenutno je v tem skladišču prostora še za okoli 1,2 tekočega kilometra gradiva. **Novo najeto skladišče tako omogoča nujne prevzeme arhivskega gradiva.** V sodelovanju z Ministrstvom za kulturo išče Pokrajinski arhiv Maribor primerno lokacijo za izgradnjo namenske arhivske stavbe. Novogradnja z zadostnimi prostorskimi kapacitetami in funkcionalnimi prostori bi dvignila nivo varovanja arhivskega gradiva na območju, ki ga pokriva.

Prostori Enote za Koroško v Ravnah na Koroškem so ustrezni in primerni za hrambo arhivskega gradiva. V prihodnosti je potrebno tudi na Koroškem predvidevati širjenje skladiščnih kapacitet. Interes za pomoč pri zagotavljanju ustrezne lokacije je pokazalo tudi vodstvo Občine Ravne na Koroškem, ki je pripravljeno za ta namen odstopiti primerno zemljišče.

Vlada Republike Slovenije je na 97. seji 14. oktobra 2021 sprejela sklep, da se projekt 3340-21-0119 Adaptacija stavbe nekdanjega Muralista v Murski Soboti za potrebe Enote za Prekmurje Pokrajinskega arhiva Maribor uvrsti v Načrt razvojnih programov 2021–2024. Tako so bili izpolnjeni vsi pogoji za adaptacijo obstoječe stavbe in vzpostavitev arhivske službe na območju Prekmurja. V decembru 2021 je bil izbran izvajalec vodenja investicije in supervizora (zastopanje investitorja, izvedba javnega razpisa za izvajalca del, koordinacija, izvajanje nadzora nad vsemi izvajalci na gradbišču). Januarja 2022 je bil objavljen javni razpis za izbiro izvajalca del, ki so se začela v mesecu juniju 2022. Investicija je bila do konca leta 2023 pripeljana do faze tehničnega pregleda in začetka postopka pridobitve uporabnega dovoljenja.

Ob prostorski problematiki je nujno poudariti, da prostora za nove prevzeme arhivskega gradiva od javnopravnih oseb v Mariboru in Enoti za koroško območje kritično primanjkuje. V prihodnosti bo Pokrajinski arhiv Maribor lahko za omenjeni pristojni območju opravil le zares nujne prevzeme – torej prevzeme arhivskega gradiva, ki je pri ustvarjalcu ogroženo. Poudariti pa je potrebno tudi dejstvo, da nekatere javnopravne osebe pri sebi hranijo gradivo, ki je starejše od za prevzem zakonsko določenih 30 let. Ob prostorski stiski pri ustvarjalcih prihaja tudi do pritiskov na pristojni arhiv za prevzem tega gradiva, kakor to določa zakon.

V novozgrajeno stavbo v Murski Soboti bo v letu 2024 preseljenega 1,8 t. km arhivskega gradiva, ki se nahaja v skladiščih v Mariboru. V stavbi bo prostora še za okoli 6 t. km, kar bo omogočalo prevzeme gradiva s prekmurskega pristojnega območja.

2. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev

Mnenje strokovne komisije o ustreznosti programskih vsebin, skladnosti z zakonodajo ter posebnih programskih poudarkih je bilo, da so v programu zajete naloge, ki izhajajo iz 53. člena ZVDAGA. Upoštewane so prioritete pri izvajanju programa varstva arhivskega gradiva v letu 2023. V programu so bili jasno opredeljeni letni cilji, zato je skupna ocena, da je program zelo kakovosten.

Na osnovi nalog, ki jih opravlja arhiv na pristojnem območju, določenem v okviru arhivske mreže, smo opravili v letu 2023 številne dejavnosti, ki so bile in tudi niso bile predvidene v planu dela.

Izpolnili smo postavljene cilje, ki so skladni z ZVDAGA in izhajajo iz poznavanja razmer pri ustvarjalcih na terenu. Z doslednim izvajanjem programa smo z velikimi naporji kljub opisani prostorski stiski zagotovili pregled nad stanjem dokumentarnega in arhivskega gradiva na terenu in zagotovili njegovo varstvo. Za ta namen smo opravili več aktivnosti na področju izobraževanja uslužbencev javnopravnih oseb, ki upravljajo

z dokumentarnim in arhivskim gradivom, z izvedbo usposabljanja, preizkusov ter permanentnega izobraževanja.

Vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopравnih osebah, dajanje pojasnil v zvezi z dolžnostmi javnopравnih oseb glede dokumentarnega gradiva, izvajanje strokovnega nadzora

Primerjava dosežkov z zastavljenimi cilji kaže na zelo dober uspeh. V letu 2023 so strokovni delavci vzpostavili 118 stikov z javnopравnimi osebami. Kontakti med ustvarjalci in pristojnimi arhivisti so vezani predvsem na povečevanje pristojnosti, ki jo arhivska strokovna služba usmerja že na področje dokumentarnega gradiva. Kontakti so se tako v glavnem nanašali na potrjevanja klasifikacijskih načrtov, pripravo in izdajanje navodil za odbiranje, izločitvene sezname dokumentarnega gradiva in druge zadeve, vezane na pisarniško papirno kot tudi elektronsko poslovanje. V letu 2023 je bilo opravljenih 43 rednih oz. izrednih obiskov ter strokovnih nadzorov pri javnopравnih osebah. Po različnih komunikacijskih kanalih (telefon, elektronska pošta) je 105 javnopравnih oseb pri strokovnih delavcih iskalo pojasnila v zvezi z dolžnostmi glede dokumentarnega in arhivskega gradiva. Strokovni delavci so opravili vrednotenje dokumentarnega gradiva pri gradivu 84-ih javnopравnih oseb. Izdanih je bilo 34 pisnih strokovnih navodil za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega.

Delo z javnopравnimi osebami je v letu 2023 potekalo po zastavljenih načrtih. Strokovni nadzori so bili opravljeni ob obiskih javnopравnih oseb, strokovno svetovanje pa je v nekaterih primerih potekalo preko elektronskih komunikacijskih kanalov.

V letu 2023 beležimo sodelovanje z 12 lastniki zasebnega arhivskega gradiva.

Področje vrednotenja ter nadzora pri ustvarjalcih smo v letu 2023 izpeljali v skladu z zastavljenimi cilji.

Usposabljanje uslužbencev javnopравnih oseb

Izvedba izobraževanja v letu 2023 je potekala skladno z načrtom in potrjenim programom za leto 2023.

V letu 2023 je Pokrajinski arhiv Maribor organiziral 3 seminarje za uslužbence javnopравnih oseb za pripravo na opravljanje preizkusa strokovne usposobljenosti, ki se ju je udeležilo 62 oseb, 56 oseb je uspešno opravilo preizkus usposobljenosti v skladu s Pravilnikom o strokovni usposobljenosti za delo z dokumentarnim gradivom (U. l. RS, št. 66/16).

Izvedenih je bilo 5 izobraževanj za dopolnjevanje in obnavljanje znanja, ki se jih je udeležilo 335 oseb.

Področje usposabljanja uslužbencev javnopравnih oseb smo izpeljali skladno z načrtovanimi cilji. Skupno število udeležencev izobraževanj v letu 2023 je 397.

Pridobivanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva

Epidemiološka situacija je, kot že omenjeno, vplivala na organizacijo dela pri ustvarjalcih, od katerih so mnogi čas zaprtja ustanov izkoristili za urejanje dokumentarnega in arhivskega gradiva. Posledično je arhiv prevzel več arhivskega gradiva od načrtovanega, k temu pa je botrovalo tudi dejstvo, da je novo najeto skladišče nudilo še nekaj dodatnih prostorskih kapacitet. Večji prevzemi arhivskega gradiva so zajemali v večini gradivo, ki ga je bilo potrebno prevzeti urgentno oz. so javnopравne osebe imele gradivo pripravljeno na predajo že več let, pa ga zaradi prostorske stiske ni bilo mogoče prevzeti.

Pokrajinski arhiv Maribor je v letu 2023 opravil 41 prevzemov arhivskega gradiva. Prevzetih je bilo skupno 41 arhivskih fondov in zbirk v količini 436,9 tekočega metra gradiva. Ustvarjenih je bilo 13 novih fondov, 25 arhivskih fondov je bilo s prevzemi dopoljenih. V letu 2023 smo pridobili 3,4 m zasebnega arhivskega gradiva.

Kljub prostorski stiski smo zastavljene cilje za leto 2023 presegli.

Ob prostorski problematiki je nujno poudariti, da prostora za nove prevzeme arhivskega gradiva od javnopравnih oseb kritično primanjkuje. V prihodnosti bo Pokrajinski arhiv Maribor lahko opravil le zares nujne prevzeme – torej prevzeme arhivskega gradiva, ki je pri ustvarjalcu ogroženo. Poudariti pa je potrebno tudi dejstvo, da nekatere javnopравne osebe pri sebi hranijo gradivo, ki je starejše od za prevzem zakonsko

določenih 30 let. Ob prostorski stiski pri ustvarjalcih prihaja tudi do pritiska na pristojni arhiv za prevzem tega gradiva, kakor to določa zakon.

Obdelava arhivskega gradiva in dostopnost

V letu 2023 je bilo strokovno obdelanih 51 arhivskih fondov in zbirk.. V podatkovno bazo je bilo na vseh nivojih skupno vnesenih **89.818 vpisov popisnih enot**. Popisovanje je potekalo s pomočjo programskega orodja scopeArchiv na vseh nivojih popisovanja, zaključene popisne enote pa so takoj po objavi dostopne uporabnikom preko [Virtualne arhivske čitalnice](#).

Na nivoju arhiva je bilo v podatkovno bazo slovenske javne arhivske službe (SJAS) scopeArchiv vnesenih 89.818 popisnih enot, 4.363 vnosi v modulu Tehnične enote, 48 vnosov v modulu Prevzemi.

Tabela 1: Prirast zajetih popisnih enot v bazo PAM po nivojih v letu 2023.

Zapisov o:	2019	2020	2021	2022	2023	PRIRAST 2023
skupini fondov	159	160	161	163	166	3
fondih	2.043	2.058	2.081	2.096	2.109	13
podfondih	81	84	90	91	89	-2
serijah	4.032	4.400	4.499	4.615	4.703	88
podserijah	9.169	10.024	10.681	11.035	11.184	149
združenih dok.	908.209	940.339	1.010.346	1.093.851	1.178.997	85.146
dokumentih	171.797	180.501	182.700	189.834	194.255	4.421
SKUPAJ	1.095.491	1.137.567	1.210.559	1.301.686	1.391.504	89.818

V skladu z usmeritvami arhiva po zagotavljanju večje dostopnosti do arhivskega gradiva, ki ga hrani arhiv, in dejstvom, da razvojni dokumenti poudarjajo pomen digitalizacije kulturne dediščine in novih e-storitev za sodobno družbo, smo v Pokrajinskem arhivu Maribor že v letu 2021 pristopili k procesu sistematičnega dodajanja digitaliziranega arhivskega gradiva v podatkovno bazo scopeArchiv. S tem je uporabnikom omogočen dostop in ogled digitalizatorov preko Virtualne arhivske čitalnice, ki je dostopna na spletu 24 ur na dan.

Preko Virtualne arhivske čitalnice so tako dostopni digitalizati gradiva dveh fondov, digitaliziranih v letu 2023:

- SI_PAM/1212 Zgodovinsko društvo Maribor 1903–1980 – 16.402 digitizatorov
- SI_PAM/1517 Kovačič Franc 1874–1939 – 6.377 digitizatorov
- SI_PAM/0011 Uprava za gradnje in regulacijo Maribora 1840–196 – 6.236 digitizatorov
- SI_PAM/1860 Zbirka gradbenih načrtov 1796–1994 – 602 digitizata
- SI_PAM/1851 Gosposočina Fala 1640–1943 – 99 digitizatorov
- SI_PAM/0005 Mestna občina Maribor 1528–1941, domovinska kartoteka – 14.838 digitizatorov
- SI_PAM/1802 Zbirka zemljiških knjig gosposčin ter magistratov mest in trgov – 433 digitizatorov

V obdobju od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2023 je zbirke Pokrajinskega arhiva Maribor na portalu Kamra¹ obiskalo 28.038 gledalcev.

Na področju obdelave arhivskega gradiva in njegove dostopnosti smo dosegli zastavljene cilje, z redakcijami popisov in dodajanjem digitalizatorov pa dosegli tudi nov mejnik, ki uporabnikom arhivskega gradiva omogoča uporabo le-tega na daljavo.

¹ Dostopno na: <https://www.kamra.si/organizacije/pokrajinski-arhiv-maribor/>.

Hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva

V letu 2023 se je nadaljevalo čiščenje gradiva (odstranjevanje sponk ter plastičnih ovojev), tehnične enote novo prevzetega gradiva in nekaterih že prevzetih fondov so bile opremljene z novimi tablicami.

V restavratorski delavnici so bili opravljeni konservatorski in restavratorski posegi na 200 kosih spisovnega gradiva, 1 knjigi, 61 načrtih na pausu ter 83 načrtih na papirju. Razlogi za restavracijo so bili slaba kakovost papirja, raztrganine in druge poškodbe, v nekaterih primerih tudi posledice plesni.

Digitalizacija arhivskega gradiva

V letu 2023 je ob digitalizaciji nastalo 1.056 digitalizatorov spisovnega gradiva, 24.880 digitalizatorov razglednic, fotografij in evidenčnih kartic ter 6.559 digitalizatorov načrtov; **skupaj 32.495 digitalizatorov**. Digitalizirali smo gradivo, ki smo ga na ta način želeli zaščititi pred poškodbami zaradi fizične uporabe (zelo uporabljane, krhke načrte, slabo ohranjene zapiski, evidence in podobno).

Na področju digitalizacije smo ob dodeljenih finančnih sredstvih presegli zastavljene cilje za leto 2023.

Evidentiranje arhivskega gradiva v tujini

V letu 2023 so strokovni delavci evidentirali arhivsko gradivo, ki se nanaša na Slovenijo in Slovence v petih arhivskih ustanovah, in pregledali 16 fondov.

Naziv ustanove, kraj, država. Cilj evidentiranja*	Fondi, na katerih se je opravljalo evidentiranje	Trajanje (št. del. dni) in datum	Ime in priimek udeleženca
Koroški deželni arhiv Celovec/Kärntner Landesarchiv, Avstrija Cilj: evidentiranje arhivskega gradiva vezanega na zgodovino železarstva na Koroškem	<ul style="list-style-type: none">- Fond AT-KLA 314, Kollegiatkapitel Völkermarkt (Kolegiatni kapitelj Velikovec), 13.-18. stoletje,- Fond AT-KLA 228 Herrschaft (gospostvo) Ehrenegg, 16. do 20. stoletje- Fond AT-KLA 320 Gewerkschaft Henckel Donnersmark, 18-20.stoletje- Fond AT-KLA 200 Huttenberg, Werksarchiv (arhiv podjetja), 18.-20.stoletje- Fond AT-KLA 34 Rudarsko sodišče (Berggericht), 18, 19. stoletje- Fond AT-KLA 35 Rudarsko glavarstvo (Berghauptmannschaft), 16-19.stoletje	19. - 21. 9. 2023, 3 dni	Dr. Vinko Skitek
Štajerski deželni arhiv/Steiermärkisches Landesarchiv. Cilj: Evidentiranje gradiva vezanega na samostan dominikank v Radljah ob Dravi	<ul style="list-style-type: none">- Fond Innerösterreichische Hofkammer, Sachabteilung, K. 14, H. 3: Herrschaft Mahrenberg, K. 100, H. 100: Herrschaft Mahrenberg- Fond Landständisch-autonome Verwaltung, Laa. A. Antiquum, Gruppe II, K. 57, B. 112 (Stockurbar Mahrenberg, 1582.	2. - 4. 10. 2023, 3 dnevi	Dr. Vinko Skitek
Samostan Št.Pavel v Labotski dolini/Stift St.Paul in Lavantal, Cilj: Evidentiranje gradiva vezanega na cerkveno-upravno zgodovina južne Koroške	<ul style="list-style-type: none">- Fond Samostan Št. Pavel/Stift St. Paul, Fascikel 52, 54, 56, 57- Fond samostan Dobrla vas/Stift Eberndorf, fascikel 55, 56, 57, 58, 436.	18. 10. 2023, 1 dan	Dr. Vinko Skitek

<p>Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára – Madžarski nacionalni arhiv – Državni arhiv (MNL OL Budapest), Budimpešta, Madžarska.</p> <p>Popisati gradivo, ki zajema dokumentacijo, ki se nanaša na Slovenijo oz. Prekmurje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - K – KÜLTÜGYMINISZTERIUMI LEVÉLTÁR (fondsoport) – ARHIV MINISTRSTVA ZA ZUNANJE ZADEVE (skupina fondov) - KÜLTÜGYMINISZTERIUM (fond) – MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE (fond) - K 66 Sajtó és kulturális osztály 1918–1944 / Razred za tisk in kulturo - K 73 Hadifogoly osztály 1917–1938 / Razred za vojne ujetnike - K 78 Népszövetségi kiadványgyűjtemény 1920–1945 / Zbirka Društva narodov 	<p>5 dni; od 31. 7. - 4. 8. 2023</p>	<p>Gordana Šovegeš Lipovšek</p>
<p>Hadtörténeti Intézet és Múzeum Budapest – Hadtörténelmi Levéltár – Inštitut in muzej za vojno zgodovino Budimpešta – Vojni arhiv, Budimpešta, Madžarska.</p> <p>Evidentiranje Prekmurcev, ki so bili obsojeni pred tem sodiščem.</p>	<p>610. f. Vezérkar Főnökének Bírósága 1941–1944 / Sodišče načelnika generalnega štaba 1941–1944</p>	<p>5 dni; od 13. - 17. 11. 2023</p>	<p>Gordana Šovegeš Lipovšek</p>

Pri evidentiranju arhivskega gradiva v tujini je bilo, zaradi zaprtja čitalnice v Vojnem arhivu v Budimpešti, izvedenih manj dni evidentiranja kot načrtovano.

Uporaba arhivskega gradiva

V letu 2023 je bilo evidentiranih 2005 uporab arhivskega gradiva v znanstvenoraziskovalne namene in 2072 zahtev za pridobitev podatkov iz arhivskega gradiva uporabnikov zaradi pravnega interesa. Ob tem je bilo izdanih 2007 potrdil oz. overjenih prepisov. Izdelanih je bilo 6.545 uporabniških kopij in 2.514 digitalizatorov.

Tudi v letu 2023 prevladujejo zahteve za izdajo overjenih kopij gradbenih zadev. Le-te so predstavljale kar 66 % vseh prejetih vlog. Sledijo jim vloge za izdajo šolskih spričeval z 11 %. Skupaj s številom vlog obenem raste tudi količina vlog, ki niso oddane popolno ali vsebujejo pomanjkljive podatke. Take vloge zahtevajo dodatno obravnavo, pogostejše stike z uporabniki, veliko pa je tudi potrebe po usklajevanju in dogovarjanju.

Uporabniki so reprodukcije arhivskega gradiva uporabili pri pripravi 31 razstav ali publikacij.

Posredovanje kulturnih vrednost v zvezi z arhivskim gradivom

Dogodek: predstavitev Virtualne arhivske čitalnice in digitiziranega gradiva, 8. 2. 2023

V letu 2023 smo izvedli 21 predstavitev arhiva oz. arhivskega gradiva. Ob kulturnem prazniku smo na [Youtube kanalu Pokrajinskega arhiva Maribor](#) objavili tudi [videoposnetek](#), v katerem smo uporabnikom pokazali kako v Virtualni arhivski čitalnici najdejo naše digitalizirano arhivsko gradivo. Poleg najnovejših objav, ki zajemajo **zapisnike Mestne občine Maribor od leta 1919 do 1939 in načrte fonda Uprava za gradnjo in regulacijo Maribor, ki so nastali v obdobju med letoma 1840 in 1963**, smo izpostavili še druge digitalne vsebine: zapisnike društev ter fotografije in razglednice, ki se nahajajo v različnih fondih in zbirkah.

Novice: <http://www.pokarh-mb.si/sl/novica/objava-digitaliziranega-gradiva-v-virtualni-arhivski-citalnici-z-navodili-za-iskanje>

Projekt: Med umetniško svobodo in zgodovinskimi viri, 10. 2. 2023

V okviru kulturnega praznika smo 10. februarja 2023 pripravili **pogovor s Tonetom Partljičem »Med umetniško svobodo in zgodovinskimi viri«**. V pogovoru s pisateljem smo poskušali razrešiti večno literarno dilemo. Kaj je pisateljeva fikcija, umetniška svoboda, kateri Partljičevi literarni junaki in njihove zgodbe so resnični, zgodovinsko prepoznavni ter utemeljeni? Ob predstavitvi njegove nove knjige Strnišča smo osvetlili tudi nekatera druga avtorjeva dela (Ljudje iz Maribora, Sebastjan in most, Pasja ulica, Dupleška mornarica, Deklica in general), jih poskušali postaviti v zgodovinski okvir ter jih povezati z resničnim dogajanjem v Mariboru in okolici. Ob tem smo literarno snov podkrepili s konkretnimi in ustreznimi arhivskimi viri in fotografijami, ki jih hranimo v Pokrajinskem arhivu Maribor.

Novice: <http://www.pokarh-mb.si/sl/novica/pogovor-s-tonetom-partljicem>

Dogodek: Novinarska konferenca, 14. 2. 2023

Ob jubileju – 90-obljetnici PAM smo pripravili novinarsko konferenco, ki jo je obiskali okoli 20 novinarjev. Predstavili smo delovanje Pokrajinskega arhiva Maribor in načrtovane dejavnosti v jubilejnem letu.

Novice:

- <http://www.pokarh-mb.si/sl/novica/90-let-pokrajinskega-arhiva-maribor>
- 90 let Pokrajinskega arhiva Maribor, SI21, 7. 2. 2023, <https://www.si21.com/Svet/90-let-pokrajinskega-arhiva-maribor/>
- 90 let Pokrajinskega arhiva Maribor, kjer lahko najdete podatke o svoji izobrazbi, rojstvu, poroki ..., Večer, 14. 2. 2023, <https://moj.vecer.com/maribor/90-let-pokrajinskega-arhiva-maribor-kjer-lahko-najdete-podatke-o-svoji-izobrazbi-rojstvu-poroki--10327169>
- Pokrajinski arhiv Maribor beleži častitljivih 90 let, ob tem si še vedno želijo novih prostorov, Mariborinfo.com, 14. 2. 2023, <https://mariborinfo.com/novica/kultura/pokrajinski-arhiv-maribor-belezi-castitljivih-90-let-ob-tem-si-se-vedno-zelijo-novih>
- 90 let zbiranja arhivarij, 90 let novosti: če bi gradivo zložili v vrsto, bi prišli do Ptujja, 24ur.com, 11. 4. 2023, <https://www.24ur.com/magazin/pokrajinski-arhiv.html>

Dogodki: Arhiv v kovčku, 22. 6. 2023, 22. 11. 2023

Kulturna dediščina, ki jo hranimo v arhivu, je neprecenljiv zaklad za vse, ne glede na spol, starost, izobrazbo in druge osebne okoliščine. Naši najpogostejši obiskovalci so osnovnošolci, dijaki in študenti. Odločili smo se, da bo **arhiv (v kovčku) obiskal tudi starostnike**, ki živijo v domovi in nimajo možnosti obiska arhiva. Tako smo se v torek, 28. marca 2023 odpravili na naš prvi obisk s kovčkom v roki v Dom starejših Senecura v Slivnici. Pričakalo nas je več kot 30 obiskovalcev, ki so z zanimanjem prisluhnili predstavitvi Pokrajinskega arhiva Maribor, gradiva, ki ga hranimo in dejavnosti, ki jih izvajamo.

Predstavili smo jim tudi nekaj razglednic, ki so bile pred več desetletji poslane iz kraja, kjer se nahaja dom. Dotaknili smo se pa tudi običaja, ki danes že zamira – pošiljanju velikonočnih voščilnic.

Stanovanci so se razgovorili tudi o svojih izkušnjah in nam podali nekaj predlogov, kaj bi želeli da za njih raziščemo v arhivu, tako da obisk s kovčkom ne bo enkratni dogodek, ampak bo postal stalnica naših aktivnosti pri promociji arhivske dejavnosti.

Projekt: Festival sprehodov, 29. 3. 2023

29. marca 2023 smo se pridružili dogodku Festival sprehodov, kjer smo izvedli tri sprehode po mestu: Maribor v barvah tistega časa (Mojca Horvat), Jeklotehna Maribor – kulturne poslovalnice (mag. Nina Gostenčnik) in Šolske zgradbe v centru mesta (mag. Jure Maček).

Razstava: Ko o zemlji in kruhu spregovorijo arhiva, Malečnik, 20. 4. 2023

Dogodek: kaligrafska delavnica, Malečnik, 20. 4. 2023

V okviru 2. Glaserjevega festivala smo pripravili kaligrafsko delavnico za otroke, kjer so se preizkusili v pisanju s kaligrafskim peresom. Ob spoznavanju osnov pisanja in glavnih značilnostih pisave so napisali kratko besedilo na list papirja, ga preložili na način, kot so to počeli v preteklosti, ter ga zapečatili z voskom. Udeleženci so spoznali, da lahko že z osnovami, pridobljenimi na delavnici, obogatijo besedila in v način komunikacije vnesejo osebno noto, ki se dandanes v izmenjavi elektronskih sporočil izgublja. Delavnico je v organizaciji Pokrajinskega arhiva Maribor izvajala **Špela Valadžija**. Kaligrafski izdelki otrok so obogatili pecivo, ki je bilo razstavljeno v sklopu zgodovinske razstave: *Ko o zemlji in kruhu spregovorijo arhivi*. Omenjeno razstavo sta pripravila Pokrajinski arhiv Maribor in Nadškofijski arhiv Maribor, avtorja sta mag. **Lilijana Urlep** in mag. **Jure Maček**. Razstava govori o dolgi poti, ki je potrebna, da hrana pride na mizo. Na razstavi v Glaserjevem salonu z galerijo so do 7. maja 2023 na ogled različni originalni dokumenti in reprodukcije, ki govorijo o pridelavi, pripravi in uživanju hrane. Predstavitve se krajevno nanaša na širšo štajersko območje, vključenih pa je tudi nekaj zanimivosti za Malečnik in okolico. V vsebinskem smislu je zajetih več vidikov, od gospodarskega, kmetijskega in kulinaricijskega do sociološkega in kulturno-antropološkega.

Novice:

- Glaserjev festival v Malečniku: Iz pozabe iztrgali neprecenljivi dokument časa in kraja in izdali Malečniško kuharico, 23. 4. 2023, Večer, <https://vecer.com/maribor/aktualno/glaserjev-festival-v-malecniku-iz-pozabe-iztrgali-neprecenljivi-dokument-casa-in-kraja-in-izdali-malecnisko-kuharico-10331534>
- Naj Glaserjev festival prinaša sadove, Družina, 25. 4. 2023, <https://www.druzina.si/clanek/naj-glaserjev-festival-prinasa-sadove>
- MALEČNIK – Glaserjev festival, 23. 5. 2023, Družina, <https://www.druzina.si/clanek/malecnik-glaserjev-festival>

Dogodek: Slavnostna akademija, 120. obletnica ustanovitve Zgodovinskega društva za slovensko Štajersko, 29. 5. 2023

V mesecu maju smo s sodelovanjem na slavnostni akademiji počastili 120. obletnico ustanovitve Zgodovinskega društva za slovensko Štajersko.

Razstava: Knjige v arhivu – v službi človeka, Mednarodni arhivski dan, 9. 6. 2023

V Pokrajinskem arhivu Maribor smo se v našem jubilejnem letu, tj. 90. obletnici delovanja, in na **mednarodni dan arhivov** odločili pripraviti veliko razstavo z naslovom Knjige v arhivu – v službi človeka. Ta je pozornost namenila posebni vrsti arhivskega gradiva – knjigam. Le-te v času in prostoru posameznik povezuje predvsem s knjižnicami. V arhivih pa hranimo knjige, ki nastajajo »v službi človeka«, takšne, ki nimajo založnika, niso publicirane, niso vsakomur dostopne, so pa pomembne za slehernega posameznika, saj ga tiho, v ozadju, spremljajo skozi vse življenje. Na razstavi je bilo mogoče videti knjige, v katerih so zapisi, ki dokazujejo, da smo se rodili, poročili, izobraževali, bili zaposleni, zavarovani, plačali davke, bili v vojski, pri zdravniku ipd. Z razstavo smo tako ob 90. obletnici javnosti predstavili poseben segment ohranjenega gradiva in izpostavili njegovo pomembnost. Pri pripravi razstave so sodelovali prav vsi zaposleni v Pokrajinskem arhivu Maribor.

Novice:

- 9. junij – Mednarodni dan arhivov, SI21, 2. 6. 2023, <https://www.si21.com/Svet/9.-junij--mednarodni-dan-arhivov/>
- (INTERVJU) Nina Gostenčnik: Knjige, ki dokazujejo, da smo se rodili, plačali davek, bili v vojski, pri zdravniku, Večer, 6. 6. 2023, <https://vecer.com/kultura/intervju-nina-gostenecnik-knjige-ki-dokazujejo-da-smo-se-rodili-placali-davek-bili-v-vojski-pri-zdravniku-10334217>
- Razstava Knjige v arhivu, v službi človeka in odprtje prenovljenih prostorov, SI21, 6. 6. 2023, <https://www.si21.com/Dogodki/razstava-knjige-v-arhivu-v-sluzbi-cloveka-in-odprtje-prenovljenih-prostorov/>
- Pokrajinski arhiv Maribor ob 90-letnici z razstavo o knjigah v službi človeka, STA, 9. 6. 2023, <https://www.sta.si/3180030/pokrajinski-arhiv-maribor-ob-90-letnici-z-razstavo-o-knjigah-v-sluzbi-cloveka>
- (FOTO) V Pokrajinskem arhivu Mariboru knjige v službi človeka 90 let: Katere dokumente hranijo in kako jih pridobite, Večer, 13. 6. 2023, str. 14, <https://vecer.com/maribor/aktualno/foto-v-pokrajinskem-arhivu-maribor-knjige-v-sluzbi-cloveka-90-let-katere-dokumente-hranijo-in-kako-jih-pridobite-10334658>
- 17 tekočih kilometrov gradiva, najstarejši dokument iz leta 1246, 24ur.com, 14. 2. 2023, <https://www.24ur.com/novice/slovenija/90-let-pokrajinskega-arhiva-maribor.html>
- Pokrajinski arhiv letos obeležuje 90 let samostojnega delovanja. 14. 6. 2023, <https://www.facebook.com/TelevizijaMaribor/videos/2495253230679331/>

Dogodek: odprtje novih prostorov, 9. 6. 2023

Ob razstavi pa smo odprli tudi prenovljene prostore na Glavnem trgu. V pritličju stavb Glavni trg 6 in 7 smo namreč v letih 2021 in 2022 prenovili razstavišče oz. predavalnico ter sprejemno pisarno. Nekdanja »Express tajnica«, kot prostore morda poznajo Mariborčani, je dobila novo vsebino – sodoben prostor, kjer naši uporabniki lahko oddajo vloge za pridobitev kopij arhivskega gradiva in pregledujejo arhivsko gradivo v klasični ali elektronski obliki, ponuja pa tudi priložnostne razstave ter možnost nakupa arhivskih publikacij.

Gre za pridobitev mesta, saj prebivalcem odpiramo še en, že nekaj let zaprt poslovni prostor, ki je na Glavnem trgu ponovno zaživel – v službi človeka.

Razstava: 70 let Akvarija-terarija Maribor, 14. 6. 2023

Ob 70. obletnici odprtja akvarija v mariborskem Mestnem parku, smo v Pokrajinskem arhivu Maribor, skupaj z Javnim holdingom Maribor pripravili občasno razstavo, ki je stala pred stavbo akvarija od 14. - 21. junija 2023. Avtorica razstave: mag. Nina Gostenčnik

[Spletna razstava](#)

Novice:

- Akvarij-terarij Maribor praznuje 70 let: Stavbo najeda zob časa, bodo dočakali lepše prostore?, 14. 6. 2023, <https://mariborinfo.com/novica/lokalno/akvarij-terarij-maribor-praznuje-70-let-stavbo-najeda-zob-casa-bodo-docakali-lepse>
- <https://maribor24.si/lokalno/akvarij-terarij-maribor-praznuje-70-let-delovanja>

Razstava: 110 let od začetka gradnje Hidroelektrarne Fala, Poletna muzejska noč, 17. 6. 2023

Tudi v letu 2023 smo se pridružili dogodkom ob Poletni muzejski noči. 17. junija 2023 smo v sodelovanju z Muzejem narodne osvoboditve Maribor odprli razstavo 110 let od začetka gradnje Hidroelektrarne Fala, ki so jo pripravili mag. Nina Gostenčnik, Mojca Kosi, Mira Grašič (Muzej narodne osvoboditve Maribor), Marjan Matjašič (Muzej narodne osvoboditve Maribor) ter mag. Gregor Novak. Razstava je na ogled na ograji Muzeja narodne osvoboditve Maribor.

Novice:

- Na razstavi v Muzeju narodne osvoboditve Maribor o gradnji HE Fala, STA, 17. 6. 2023, <https://www.sta.si/3182891/na-razstavi-v-muzeju-narodne-osvoboditve-maribor-o-gradnji-he-fala>
- DNEVNA: Po zaslugi ruske tovarne je Maribor danes preskrbljen z elektriko iz HE Fala, maribor24.si, 2. 9. 2023, <https://maribor24.si/lokalno/maribor/dnevna-po-zaslugi-ruske-tovarne-je-maribor-danes-preskrbljen-z-elektriko-iz-he-fala>

Dogodek: predstavitev 2. zvezka Gradiva za zgodovino Koroške, 15. 6. 2023, 20. 6. 2023, 5. 12. 2023

V sodelovanju s Koroškim deželnim arhivom smo pripravili tri predstavitve 2. zvezka serije **Gradivo za zgodovino Koroške** (v Mariboru, Ravnah na Koroškem in v Celovcu). Objava računskih knjig breškega rudarskega sodnika Egidija Leschendursta s konca 16. stoletja je neke vrste pionirsko delo, saj gre za eno prvih objav računskih knjig rudarskih sodišč na prostoru Vzhodnih Alp. Omogoča odličen vpogled v rudarjenje in poslovanje rudarskih sodišč v obravnavanem časovnem obdobju, hkrati pa ponuja tudi izvrstno izhodišče za nadaljnje raziskave gospodarske zgodovine. Te lahko bistveno oplemenitijo trenutno poznavanje zgodovine rudarjenja na omenjenem območju.

Pomemben doprinos objave je študija o zgodovini rudarskega sodišča v Brežah, v kateri je posebna pozornost posvečena njegovemu pristojemu območju, ki danes leži v Republiki Sloveniji. To območje se namreč okvirno prekriva z nižjim rudarskim sodiščem za Slovenj Gradec, Črno in Razbor, ki je bilo podrejenemu sodišču v Brežah.

Projekt: Partljičev Maribor – Mariborov Partljič, 24. 6. 2023

V sodelovanju z Živimi dvorišči in založbo Pivec smo 24. junija 2023 pripravili dogodek "*Partljičev Maribor – Mariborov Partljič*", kjer smo imeli čast prisluhniti pisateljevim pripovedim o mestu, ki ga ima za svojega. Tonetu Partljiču smo postavljali vprašanja o njegovi ustvarjalnosti, navdihu ter o njegovih najljubših kotičkih mesta, ki so mu dali toliko zagona za pisanje. Poleg tega smo bili deležni tudi bralnih odlomkov, ki so nas popeljali v poseben svet našega mesta skozi pisateljeve oči. Z **Mojco Kosi** in **Špelo Valadžija** iz Pokrajinskega arhiva Maribor smo se skupaj s Partljičem sprehodili skozi njegova *Strnišča*, roman *Sebastjan in most*, *Dupleško mornarico*, *Pasjo ulico*, *Ljudje iz Maribora* in druge ...

Projekt: Arhivski raziskovalni tabor, Beltinci, 27. – 30. 6. 2023

Razstava: Razstava zbranega gradiva 31. arhivskega raziskovalnega tabora v Beltincih

V organizaciji Pokrajinskega arhiva Maribor in Zavoda za turizem, kulturo in šport Beltinci je med 27. in 30. junijem 2023 potekal **Arhivski raziskovalni tabor**. Mednarodni arhivski raziskovalni tabor je že tradicionalen in je posebnost v arhivski teoriji in praksi tako pri nas kot tudi v ostalih evropskih državah.

Realizacija tabora temelji na spoznanjih in izkušnjah ob organizaciji podobnih raziskovalnih taborov, ki jih izvajajo nekatere druge vede, npr. arheologija, etnologija, biologija ipd. Udeleženci tabora evidentirajo in zbirajo arhivsko gradivo, zbrano gradivo obdelajo, popišejo ter izdelajo osnovna arhivska informativna pomagala in predstavijo zbrano gradivo na posebnih krajevnih razstavah (po razstavi se gradivo vrne lastnikom).

Novice

- Muraszombat és Vidéke hetilap – A kutatás értékes információkat tár fel, Népújság, 11. 5. 2023, št. 19, str. 5
- A kutatás értékes információkat tár fel, Népújság, 10. 5. 2023 <https://www.nepujasg.net/muravidek/14217-a-kutat%C3%A1s-%C3%A9rt%C3%A9kes-inform%C3%A1ci%C3%B3kat-t%C3%A1r-fel.html>
- Začel se je 31. arhivski tabor v Beltincih, Pomurske novice.si, 27. 6. 2023 <https://pomurske-novice.si/zacel-se-je-20-arhivski-tabor-v-beltincih/>

Razstavi: 110 let mariborskega Glavnega mostu, 60 let Titovega mostu

Na Glavnem trgu v Mariboru med 23. avgustom in 6. septembrom 2023 ter ob Tednu mobilnosti, med 18. in 22. septembrom 2023, sta bili na ogled dve razstavi:

110 let mariborskega Glavnega mostu

Glavni most, ki ga danes imenujemo tudi Stari most, je pred 110 leti veljal za arhitekturni biser tistega časa, ne samo v mestu Maribor, ampak v celotni Avstrijski monarhiji. Iz bogatih arhivskih zbirk Pokrajinskega arhiva Maribor je razvidno, da je izgradnja mostu občutno spremenila podobo mesta v tistem času, nanjo pa vpliva tudi še v današnjem času.

Namen mostu pa se je od zgraditve do danes precej spremenil – če je bil tedaj nujno potreben za promet in povezovanje obeh bregov, pa danes ob obilici drugih mostov ta njegova prvotna funkcija ni med najpomembnejšimi. S časom je postal pomemben del mestne kulturne in gradbene dediščine ter ena izmed razpoznavnih znamenitosti Maribora.

Most so svečano odprli 23. avgusta 1913.

60 let Titovega mostu

Pred šestimi desetletji, 28. novembra 1963, so v Mariboru odprli nov cestni most čez Dravo. Zgradilo ga je mariborsko podjetje Tehnogradnje. Po velikosti objekta in razponu je spadal med največje tovrstne mostove v tedanji Jugoslaviji, v svetovnem merilu pa je bil na 15. do 20. mestu. Most v podaljšku nove mestne magistrale je pomenil za Maribor veliko pridobitev, mesto je dobilo spremenjeno prometno ureditev in novo podobo. Razstava je prikazala načrte in fotografsko gradivo, ki prikazujejo spremembe v mestu in gradnjo mostu.

Novice:

- [Mariborski Glavni most danes praznuje 110 let, 23. 8. 2023, Maribor 24.si, https://maribor24.si/lokalno/mariborski-glavni-most-danes-praznuje-110-let](https://maribor24.si/lokalno/mariborski-glavni-most-danes-praznuje-110-let)
- [Glavni most v Mariboru bo praznoval 110. obletnico odprtja, 21. 1. 2023, Večer, https://vecer.com/maribor/aktualno/glavni-most-v-mariboru-bo-praznoval-110-obletnico-odprtja-10325531](https://vecer.com/maribor/aktualno/glavni-most-v-mariboru-bo-praznoval-110-obletnico-odprtja-10325531)
- [Ponos Maribora: Glavni most praznuje 110 let svojega obstoja, pred več kot stoletjem povezal bregova Drave in tudi ljudi, 23. 8. 2023, mariborinfo.com, https://mariborinfo.com/novica/lokalno/ponos-maribora-glavni-most-praznuje-110-let-svojega-obstoja-pred-vec-kot-stoletjem](https://mariborinfo.com/novica/lokalno/ponos-maribora-glavni-most-praznuje-110-let-svojega-obstoja-pred-vec-kot-stoletjem)
- [Na mariborskem Glavnem trgu razstavi o zgodovini dveh mestnih mostov, 23. 8. 2023, MMC, https://www.rtv slo.si/kultura/napovedujemo/na-mariborskem-glavnem-trgu-razstavi-o-zgodovini-dveh-mestnih-mostov/678906](https://www.rtv slo.si/kultura/napovedujemo/na-mariborskem-glavnem-trgu-razstavi-o-zgodovini-dveh-mestnih-mostov/678906)
- [Dve razstavi na Glavnem trgu, 23. 8. 2023, SI21.com, https://www.si21.com/Svet/pokrajinski-arhiv-maribor/](https://www.si21.com/Svet/pokrajinski-arhiv-maribor/)
- [Okrogli obletnici dveh mariborskih mostov, radio Maribor, 30. 11. 2023, Radio Slovenija - RTV SLO](#)

Obe razstavi sta dostopni tudi na spletni strani Pokrajinskega arhiva Maribor.

Projekt: Ljudje in mostovi, pogovorni večer s Tonetom Partljičem, 20. 9. 2023

V okviru Tedna mobilnosti smo 20. septembra 2023 izvedli pogovorni večer s Tonetom Partljičem z naslovom.

EVROPSKI TEDEN MOBILNOSTI
15. - 22. SEPTEMBER
Prekriži potratne navade, začni žveteti bojlo.

90
PAM
Pokrajinski arhiv Maribor

Pokrajinski arhiv Maribor v okviru Evropskega tedna mobilnosti v tednu med 18. in 22. septembrom na Smetanovi ulici v Mariboru predstavlja:

Razstavi:
110 let
MIGRACIJSKI KAZANJE VSIH
60 let
TODNEC V MARIBORU

Voden ogled:
četrtek, 21. september 2023, ob 15. uri

Dogodek:
Ljudje in mostovi
Pogovor s **Tonetom Partljičem** o mostu, železnici, mestu, judem in o tem, kako je promet spremenil mesto.
Sreda, 20. september 2023, ob 17. uri na Smetanovi ulici.

Vijuzno vabljeni!

Projekt: Slavnostna akademija ob 90. obletnici Pokrajinskega arhiva Maribor, 12. 10. 2023

S slavnostno akademijo ob 90. obletnici ustanovitve Pokrajinskega arhiva Maribor smo se poklonili arhivski dejavnosti, naši bogati zgodovini, tradiciji zbiranja in hrambe arhivskega gradiva ter našim uporabnikom.

V Minoritski cerkvi so zbrane goste nagovorili:

- mag. Nina Gostenčnik, direktorica Pokrajinskega arhiva Maribor,
- Matevž Čelik Vidmar, državni sekretar na Ministrstvu za kulturo in
- slavnostna govornica, dr. Slavica Tovšak, nekdanja direktorica Pokrajinskega arhiva Maribor in predsednica sveta zavoda.

Kulturni program je izvedel Akademski pevski zbor KUD Študent Maribor. Akademijo je moderiral Stanislav Kocutar.

Pred začetkom akademije, smo si skupaj ogledali razstavo Knjige v arhivu v prenovljenem razstavišču Archivum.

Dogodek: Dan Maribora 2023, 18. – 19. 10. 2023

Dogodki so se odvijali 18., 19. in 20. oktobra. Kot uvodno prireditev smo 18. 10. izvedli dan posvečen spominu na zaslužne prebivalce našega mesta.

19. oktobra 2023 smo obiskovalce popeljali po zgodbah preteklosti in sodobnosti z avtobusi na Tezno. Ob mnogih zanimivostih Tezna, smo si ogledali tudi Logistični center Pošte Slovenije, kjer se nam je pridružil pisatelj Tomo Podstenšek z odlomki iz knjige Površinska napetost. Sledil je še voden ogled pokopališča Dobrava.

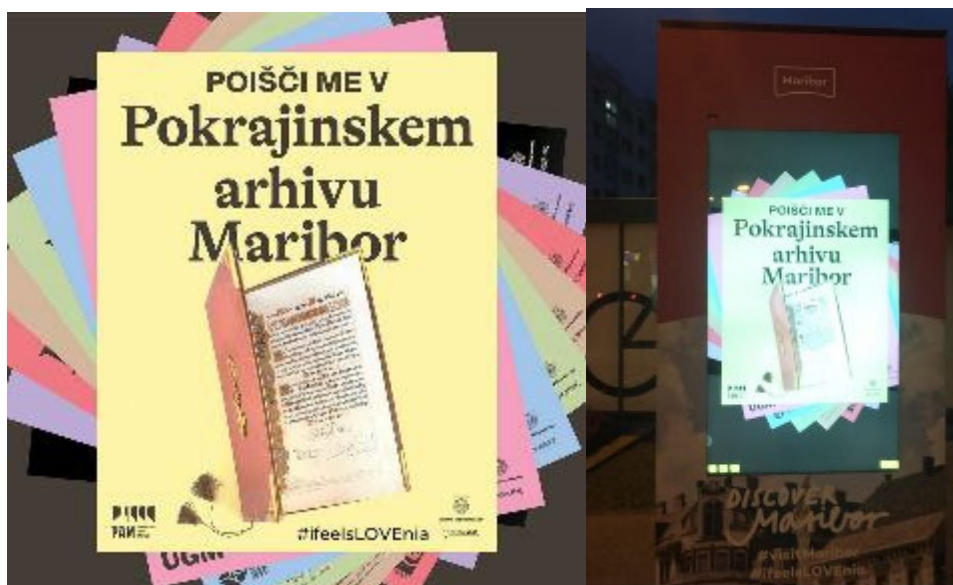

Projekt: Poišči me v..., oktober 2023 naprej

V tednu, ko smo praznovali Dan Maribora, smo se dogajanju pridružili s plakatno akcijo Poišči me v ...

V akciji, ki je s plakati preplavila Maribor, sodelujemo Lutkovni muzej Maribor, Muzej narodne osvoboditve Maribor, Muzej najstarejše trte na svetu, Pokrajinski arhiv Maribor, Pokrajinski muzej Maribor, Sinagoga Maribor, Umetnostna galerija Maribor in Univerzitetna knjižnica Maribor.

Muzeji, galerija, arhiv in knjižnica v svojih zbirkah hranimo predmete, ki v sebi nosijo zgodbe o zgodovini Maribora, opominjajo na lepe in grenke trenutke iz preteklosti, bogatijo naš vsakdan, burijo domišljijo in nas sidrajo v prostoru in času. So pomemben gradnik mariborske identitete in značaja. Zato smo povabili javnost, da nas obišče in v naših zakladnicah poišče predmete s plakatov!

Razstava: Biseri koroške dediščine, Slovenj Gradec, 23. 10. 2023

Gostovanje razstave Biseri koroške dediščine v Knjižnici Ksaverja Meška Slovenj Gradec.

Razstava: Z brega na breg, 11. 11. 2023

V mesecu novembru smo sodelovali pri pripravi razstave ob novi Splavarski brvi v Mariboru - Z brega na breg, ki smo jo pripravili v sodelovanju z stoji priložnostna razstava Od brega do brega - razstava o mariborskih mostovih. Pri njeni pripravi smo sodelovali Mestna občina Maribor, Pokrajinski muzej Maribor in MNOM - Muzej narodne osvoboditve Maribor.

Dogodek: Ta veseli dan kulture 2023, 3. 12. 2023

Ta veseli dan kulture 2023 smo popestrili z dvema vodenima ogledoma razstave Knjige v arhivu – v službi človeka.

Dogodek: Predstavitve knjige dr. Andreja Rahtena V prah strti prestol, 13. 12. 2023

V sodelovanju z Zgodovinskim društvom dr. Franca Kovačiča in Celjsko Mohorjevo družbo smo 13. decembra 2023 priredili predstavitev knjige dr. Andreja Rahtena V prah strti prestol.

Razstava: Festival Kurirček – 60 let, 15. 12. 2023

15. decembra 1963 je potekal prvi Festival Kurirček, ki se je kasneje preimenoval v Festival Otok in umetnost. Polnih 30 let je bil eden največjih in najbolj prepoznavnih literarnih, glasbenih in likovnih festivalov na prostoru bivše Jugoslavije. Na njem so sodelovali pesniki, pisatelji, slikarji, učitelji, založniki in uredniki, s svojimi literarnimi in likovni izdelki pa tudi mladi.

Razstavo, ki je nastala v sodelovanju Pokrajinskega arhiva Maribor in Mariborske knjižnice, so pripravile Gordana Šovegeš Lipovšek, mag. Nina Hriberšek Vuk in dr. Andreja Erdlen. Na otvoritvi so spregovorili mag. Franci Pivec, Darka Tancer-Kajnih in Edi Majaron.

Novice:

- <https://www.kamra.si/novice/razstava-ob-sestdesetletnici-festivala-kurircek/>
- <https://www.rtvsllo.si/kultura/napovedujemo/v-mariboru-odprtje-razstave-ob-60-letnici-prvega-festivala-kurircek/691803>
- <https://mariborinfo.com/dogodek/otvoritev-razstave-festival-kurircek-60-let/221282>
- <https://net-tv.si/odprtje-razstave-ob-60-letnici-festivala-kurircek/>

V letu 2023 smo pripravili 13 razstav:

Naslov razstave Avtorji razstave Razstavni prostor	Št. eksp.	Katalog (obseg, naklada)	Štev. obisk.	Trajanje razstave od-do	Gostovanje (kraj in čas)
Ko o zemlji in kruhu spregovorijo arhiva Mag. Jure Maček, mag. Lilijana Urlep Malečnik: župnišče	22	/	60	april-maj 2023	Malečnik: župnišče
Knjige v arhivu – v službi človeka; mag. Nina Gostenčnik, mag. Jure Maček, Mojca Horvat, Simona Velunšek, Suzana Čeh, mag. Boštjan Zajšek, Gordana Šovegeš Lipovšek, dr. Vinko Skitek, Špela Valadžija, Mojca Kosi, Lučka Mlinarič, Polde Mikec Avberšek, Sabina Lešnik, dr. Miroslav Novak; Archivum, Per Gradus, Atrium	53	/	200	junij-december 2023	Razstavišče Archivum
Biseri koroške arhivske dediščine v Pokrajinskem arhivu Maribor, dr. Vinko Skitek Knjižnica Ksaverja Meška Slovenj Gradec		/	100	23. 10. 2023 – 20.11.2023	Knjižnica Ksaverja Meška Slovenj Gradec
Poišči me v... v sodelovanju z ostalimi kulturnimi institucijami	1	/	40	Oktober 2023	PAM
Razstava zbranega gradiva 31. arhivskega raziskovalnega tabora v Beltincih; Gordana Šovegeš Lipovšek in Jure Maček; Zavod za turizem, kulturo in šport Beltinci	100	/	200	30. 6. 2023 –28. 8. 2023	Beltinci, 30. 6. 2023 –28. 8. 2023
60 let festivala Kurirček – festivala Otroci in umetnost 1963–1992; Gordana Šovegeš Lipovšek, Nina Hriberšek-Vuk, Andreja Ljubezen; razstavišče Archivum	50	/	100	15. 12. 2023–april 2024	gostovanja bodo v letu 2024
Titov most – 60 let Sabina Lešnik, Nina Gostenčnik Glavni trg Maribor	60	/	500	23. 8. – 6. 9. 2023	Glavni trg Maribor
Mariborski Glavni most – 110 let Sabina Lešnik, Nina Gostenčnik Glavni trg Maribor	50	/	500	23. 8. – 6. 9. 2023	Glavni trg Maribor
Akvarij-terarij Maribor – 70 let Mag. Nina Gostenčnik Mestni park Maribor	20	/	500	14. – 21. julij 2023	Mestni park Maribor
Titov most – 60 let Sabina Lešnik, Nina Gostenčnik Teden mobilnosti 2023	60	/	200	16. - 22. 9. 2023	Smetanova cesta, Maribor

Smetanova cesta, Maribor					
Mariborski Glavni most – 110 let Sabina Lešnik, Nina Gostenčnik Teden mobilnosti 2023 Smetanova cesta, Maribor	50	/	200	16. - 22. 9. 2023	Smetanova cesta, Maribor
Akvarij-terarij Maribor – 70 let Mag. Nina Gostenčnik	20	/		Trajno	splet
Titov most – 60 let Sabina Lešnik, Nina Gostenčnik Glavni trg Maribor	60	/		Trajno	Splet
Mariborski Glavni most – 110 let Sabina Lešnik, Nina Gostenčnik Glavni trg Maribor	50	/		Trajno	Splet
110 let od začetka gradnje Hidroelektrarne Fala Mag. Nina Gostenčnik, Mojca Kosi Muzej narodne osvoboditve Maribor	150	/	500	17. 6. 2023 -	Muzej narodne osvoboditve Maribor
Od brega do brega Nina Gostenčnik (PAM), MNOM, POMUM Splavarska brv, Maribor	20		200	10. 11. 2023 – december 2023	Splavarska brv, Maribor
Dediščina ruškega v gradivu Pokrajinskega arhiva Maribor Sabina Lešnik Hram kulture Selnica ob Dravi	15		50	10. 11. 2023	Hram kulture Selnica ob Dravi
Vino na meji / Vino na granici Palača Herzer, Varaždin	140	143 strani, 700 izvodov		15. 11. 2023	Palača Herzer, Varaždin
Vino na meji / Vino na granici Državni arhiv za Medžimurje, Štrigova	140	143 strani, 700 izvodov		12. 6. 2023	Državni arhiv za Medžimurje, Štrigova
Vino na meji / Vino na granici Muzejska zbirka Kastavštine, Rijeka	140	143 strani, 700 izvodov		30. 9. 2023	Muzejska zbirka Kastavštine, Rijeka
Vino na meji / Vino na granici Državni arhiv v Slavonskom brodu	140	143 strani, 700 izvodov		15. 2. 2023	Državni arhiv v Slavonskom brodu

Arhiv je v letu 2023 obiskalo 97 šolskih in drugih skupin (2.064 ljudi). Izvedli smo predstavitvene učne ure, delavnice, tematske sprehode po mestu, ki so se nanašali na delovanje cehov in predstavitve arhivske dejavnosti z obiskom na šolah in domovih za ostarele – t. i. Arhiv v kovčku. Z Zavodom za varstvo kulturne dediščine smo v okviru Festivala Lent izvedli delavnice v mestnem parku, z istim zavodom smo sodelovali tudi pri pripravi spletnih gradiv za izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje.

Ob pregledu leta 2023 lahko ocenimo, da smo uspeli izvesti visoko število predstavitev arhivske dejavnosti in dosegli ter presegle zastavljene cilje.

Družbena omrežja

Pokrajinski arhiv Maribor je že od leta 2009 prisoten tudi na družbenih omrežjih preko katerih javnost obvešča o svojih dejavnostih. Spletne platforme so tudi odlični pripomoček za promocijo kulturne dediščine in vsebin, ki jih kulturne ustanove ustvarjamo.

Na družbenem omrežju Facebook beležimo v letu 2023 3.976 sledilcev, 24.775 obiskov strani Pokrajinskega arhiva Maribor, vsebina pa je dosegla kar 76.916 ljudi. V letu 2023 smo zabeležili 181 novih sledilcev.

Na družbenem omrežju Instagram beležimo v letu 2023 1.009 sledilcev, 288 obiskov strani Pokrajinskega arhiva Maribor, vsebina pa je dosegla kar 1.018 ljudi. V letu 2023 smo zabeležili 95 novih sledilcev.

Veliko dejavnosti smo v času epidemije izvedli tudi preko Youtube kanala Pokrajinskega arhiva Maribor. Tu beležimo 83 naročnikov na kanal, ogledi posameznih posnetkov pa se gibljejo med 20 in 200 ogledov na objavljen posnetek.

Opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved

Pokrajinski arhiv Maribor je sodeloval v osmih projektih, kjer so zaposleni prispevali svoja znanja in izkušnje in soustvarjali vsebine pomembne za arhivsko stroko ter za promocijo arhivske dejavnosti. Sodelovanje smo beležili v naslednjih projektih:

- e-ARH.si: NOO 2022–2025,
- Zbornik soboškega muzeja,
- Arhivski raziskovalni tabor,
- Kulturna dediščina in kulturno-umetnostna vzgoja,
- Kulturni dnevnik
- Med umetniško svobodo in zgodovinskimi viri
- Festival sprehodov
- Partljičev Maribor – Mariborov Partljič

V knjižnem katalogu Cobiss je bilo v letu 2023 vpisanih 64 novih objav sodelavcev Pokrajinskega arhiva Maribor, ki so pripravili znanstvene ali strokovne članke, razprave ali sodelovali pri izdaji publikacij. **Med njimi je bila 6 znanstvenih in 8 strokovnih prispevkov.**

Pokrajinski arhiv Maribor je v letu 2023 izdal 3 publikacije:

- **Moderna arhivistika [Elektronski vir] : časopis arhivske teorije in prakse**

V 6. letniku mednarodne revije Moderna arhivistika je objavljenih 27 recenziranih člankov, ki so prosto dostopni preko spleta. Revija Moderna arhivistika je z letom 2021 uvrščena v multidisciplinarno bibliografsko bazo podatkov z indeksi citiranosti Scopus, ki vključuje podatke več kot 21.000 najbolj prestižnih in vplivnih znanstvenih revij na svetu. Revija nadaljuje vsakoletno izdajanje znanstvenih in strokovnih prispevkov s področja arhivistike, dokumentalistike, materialnega varovanja, upravljanja z dokumenti ter sorodnih področij, ki se vežejo na problematiko dokumentarnega in arhivskega gradiva v arhivih, muzejih, knjižnicah in galerijah. Prinaša novosti na področju teoretičnih osnov arhivske znanosti in dokumentalistike, strokovnih postopkov, raziskovanja, standardov, smernic, dobre prakse, projektov in programov.

[Letnik/year 6 \(2023\), številka/number 1](#)

[Letnik/year 6 \(2023\), številka/number 2](#)

- **Izzivi in izkušnje pri delu v arhivih : knjiga povzetkov : Mednarodna konferenca Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja : 24.-26. maj 2023, Radenci, Slovenija**
- **Avtobiografski spomini dr. Ivana Jurečka : (1884-1964) / Antoličič, Gregor**

V letu 2023 je bil izdan 50. zvezek GZM v nakladi 100 izvodov, avtorja dr. Gregorja Antoličiča. Spomine o dr. Ivanu Jurečku hrani Pokrajinski arhiv Maribor v fondu Emane Pertla. Predvsem so zanimivi, ker

obsegajo tako obdobje prve svetovne vojne, medvojno obdobje, kot tudi čas druge svetovne vojne. Zapisi tvorijo zanimiv zgodovinski lok v izjemno prelomnem času. Objava spominov služi kot ogrodje za obsežnejšo spremno študijo, v sklopu katere ni zgolj ovrednotena življenjska pot dr. Jurečka, ampak je predstavljeno tudi širše zgodovinsko dogajanje med letoma 1914 in 1945. Pričujoča knjiga je lahko vzor drugim raziskovalcem, kako pomembno je lahko manj znano arhivsko gradivo za razumevanje kompleksnih zgodovinskih obdobj.

V letu 2023 smo na področju sodelovanja v projektih in izdajanja publikacij ter člankov dosegli zastavljene cilje.

Informatizacija arhiva

Na področju informatizacije arhiva smo v letu 2023 usmerili aktivnosti v izvajanje podpore delovanja podatkovne baze SJAS, sistemov SIRAnet.si in Krpana, izvedli smo nadgradnje infrastrukture. Sodelavce smo seznanjali z novimi rešitvami in skušali upoštevati njihove želje in zahteve pri implementaciji računalniške strojne in programske opreme pri vsakdanjem delu.

Na področju informatizacije smo naredili korak naprej z digitalizacijo postopkov upravljanja z dokumentacijo, ki nastaja pri arhivskem strokovnem delu.

Izobraževanje zaposlenih

Zaposleni sodelavci so se v letu 2023 udeležili 14 usposabljanj

- Konferenca Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja, Radenci
- Zborovanje arhivskega društva Slovenije, Bohinjska Bistrica
- Seminar ZVOP-2, Ljubljana
- Izobraževanje preko spletne strani »Moje znanje«
- Tečaj in preverjanje znanja s področja varstva pri delu
- On-line izpopolnjevanje za uporabo orodja KR PAN.
- Posvet potencialni povezovanja 2023, Cankarjev dom
- Varstvo osebnih podatkov - on-line izobraževanje in preizkus znanja
- Mednarodni arhivski dan 2023 in Mednarodna arhivska šola, Alma Mater, Maribor
- 15. Konferenca Mikrografije, Ljubljana
- 3. Mednarodna znanstvena-stručna konferenca digitalizacija,
- arhiviranje, očuvanje i promocija nematerijalne kulturne baštine, Široki Brijeg,
- Bosna in Hercegovina
- Tečaj kaligrafije
- Zborovanje Hrvaškega arhivskega društva, Vodice, Hrvaška
- Letna konferenca Madžarskega arhivskega društva – 300 let uradne madžarske arhivske službe

Zaposleni so pridobivali dodatna znanja na področju strokovne obdelave arhivskega gradiva in dela z informacijskimi sistemi.

Sklep

Strokovna komisija je v mnenju o ustreznosti programskih vsebin, skladnosti z zakonodajo ter posebnih programskih poudarkih zapisala, da so v Programu dela Pokrajinskega arhiva Maribor za leto 2023 zajete naloge, ki izhajajo iz 53. člena ZVDAGA, da so upoštevane prioritete pri izvajanju programa varstva arhivskega gradiva v letu 2023.

Ob pregledu opravljenega dela v letu 2023 lahko ocenimo, da so bili zastavljeni cilji doseženi, v nekaterih segmentih tudi preseženi. Ugotavljamo, da smo izpolnili tudi nekaj temeljnih ciljev strateškega programa in dolgoročno zastavljenih ciljev.

3. Sredstva za izvedbo programa

POROČILO ZA LETO 2023 – po dejanskem toku	Financirano	Realizirano
<ul style="list-style-type: none"> - Vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopравnih osebah, priprava pisnih navodil za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva, dajanje pojasnil v zvezi z dolžnostmi javnopравnih oseb glede dokumentarnega gradiva in arhivskega gradiva, izvajanje strokovnega nadzora in usposabljanje uslužbencev javnopравnih oseb, ki delajo z dokumentarnim gradivom, in delavcev ponudnikov storitev, ki opravljajo dela zajema, hrambe gradiva v digitalni obliki in spremljevalnih storitev. - Priprava dodatnih pisnih strokovnih tehničnih navodil iz 40. člena ZVDAGA javnopравnim osebam za odbiranje in izročanje arhivskega gradiva v digitalni obliki . - Evidentiranje in razglašanje zasebnega arhivskega gradiva pravnih oseb zasebnega prava in fizičnih oseb ter izvajanje strokovnega nadzora nad njimi. - Sodelovanje z lastniki zasebnega arhivskega gradiva, strokovno svetovanje. - Pridobivanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva. - Strokovno obdelovanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva, ki je v arhivih, izdelovanje popisov, inventarjev, vodnikov in drugih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva in njihovo objavlanje ter objavlanje arhivskih virov. - Vrednotenje javnega dokumentarnega gradiva v arhivih, izločanje nepotrebnega dokumentarnega gradiva in odbiranje arhivskega gradiva v arhivih ob strokovni obdelavi arhivskih fondov in zbirk. - Hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva. - Vodenje evidenc javnega in zasebnega arhivskega gradiva. - Evidentiranje arhivskega gradiva, ki je v zamejstvu in se nanaša na Slovenijo in Slovence, dopolnjevanje lastnega gradiva z reprodukcijami tega gradiva ter izdelovanje vodnikov in drugih pripomočkov o arhivskem gradivu. - Dajanje arhivskega gradiva v uporabo, izdajanje prepisov oziroma kopij dokumentov ter potrdil na podlagi dokumentov. - Posredovanje kulturnih vrednot v zvezi z arhivskim gradivom. - Opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved, povezanih z arhivskim gradivom. - Druge strokovne in upravne naloge. 		
Skupaj:	88.910 EUR	119.742 EUR

4. Nedopustne ali nepričakovane posledice pri izvajanju programa dela

Z vidika delovanja zavoda, ne glede na v mnogih ozirih spremenjene zunanje okoliščine, ni bilo nedopustnih ali nepričakovanih posledic pri izvajanju programa v letu 2023.

Pomanjkanje depojskih kapacitet močno vpliva na znižano izvajanje prevzemov javnega arhivskega gradiva v arhiv.

5. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev v primerjavi z doseženimi cilji iz poročila preteklega leta ali več preteklih let

Če leto 2023 primerjamo z doseženimi cilji preteklih let, lahko zapišemo, da nadaljujemo z uspešnim delom. Učinek izvajanja arhivske službe Pokrajinskega arhiva Maribor v letu 2023 ocenjujemo kot uspešen in v skladu s pričakovanji.

V prihodnje bi lahko, z več prostorskimi kapacitetami in dodatnim, nujno potrebnim kadrom, številne cilje presegle tudi za nekajkrat.

6. Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja glede na opredeljene standarde in merila, kot jih je predpisalo pristojno ministrstvo

V okviru dogovorjenih sredstev MK RS smo ravnali gospodarno in racionalno ter sproti sprejemali ukrepe za izboljšanje učinkovitosti in kvalitete poslovanja. Prizadevali smo si, da smo v letu 2023 poslovali s skladu z zakonodajo in pri poslovanju upoštevali vse ukrepe, ki jih za poslovanje zakonodaja predpisuje.

7. Ocena delovanja sistema notranjega finančnega nadzora

V letu 2023 smo izvedli notranjo revizijo poslovanja. Notranjo revizijo poslovanja je izvedel zunanji izvajalec Fin notranja revizija, Vlasta Zupanič Domajnko s.p., Zagrebška cesta 17, 2250 Ptuj.

Revizija je potekala od maja do junija 2023. Revizija je predstavljala opredelitev načina obvladovanja tveganj in svetovanje pri obvladovanju tveganj v zvezi z revidiranim področjem. Cilj revizije sta bila torej pregled vsebine dokumentacije, ki določa ravnanje na revidiranih področjih in njihova uveljavitev v praksi delovanja zavoda s poudarkom na pregledu sistema delovanja notranjih kontrol na področjih v letu 2023. Po proučitvi dokumentov, ki v zavodu urejajo navedena področja revidiranja, je bil opravljen konkreten pregled in preizkus delovanja notranjih kontrol na navedenih področjih na sedežu zavoda.

Namen notranje revizije je bilo izvajanje nadzornih aktivnosti, kar pa ni razrešilo pristojnih vodstev njihove odgovornosti za pravilnost in urejenost poslovanja in za oblikovanje in delovanje učinkovitega sistema notranjih kontrol.

Revidiranje je bilo primerjava ugotovitev s splošno sprejetimi načeli, standardi in zakonskimi določbami.

Predmet revizije je zajemal pregled podatkov Bilance stanja na dan 31. 12. 2022, Izkaza prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov za leto 2022 in Izkaza prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka.

Pregled je zajemal tudi pregled prodajne in nabavne funkcije, pregled stroškov dela, pregled obračuna nadomestil stroškov zaposlenim izplačanih na podlagi nalogov za službena potovanja, pregled blagajniškega poslovanja in pregled stroškov amortizacije v letu 2022.

Ugotovitve:

V letu 2022 so bili realizirani celotni prihodki zavoda na ravni realizacije v letu 2021. Zavod je uspešno realiziral načrtovan program in ga celo presegel za 2,2%, saj je opravil številne dejavnosti, ki niso bile predvidene v planu dela.

Zavod je zavezanec za DDV in ga pravilno zaračunava. V okviru pregleda ni bilo ugotovljenih nepravilnosti.

Pri pregledu dokumentacije prodajne in nabavne funkcije zavoda, pregledu stroškov dela, pregledu obračuna nadomestil stroškov zaposlenim izplačanih na podlagi nalogov za službena potovanja, pregledu blagajniškega poslovanja, pregledu stroškov amortizacije v letu 2022, ni bilo ugotovljenih nepravilnosti.

Pri pregledu organizacije rednega letnega popisa je bilo ugotovljeno, da zavod nima izdelanih internih pravil delovanja na tem področju - Pravilnika o popisu.

Ker v okviru revizije ni bilo ugotovljenih nobenih dejanj, nepravilnosti, neskladnosti s predpisi ali namerne povzročitve škode, predstojniku v zvezi s tem ni potrebno sprejeti nobenih posebnih ukrepov.

Priporočila:

Priporočila so namenjena izboljšanju poslovanja.

Priporočila se prejetje internega akta-Pravilnika o javnem naročanju oz. internih navodil pri postopkih javnega naročanja.

Zavod naj okrepi notranje kontrole pri izvajanju popisa sredstev in obveznosti do njihovih virov sredstev oz. izdela interno pravilo delovanja-sprejem Pravilnika o popisu.

Zavod naj preveri amortizacijske stopnje v Registru osnovnih sredstev in jih uskladi s Pravilnikom o načinu in stopnjah odpisa neopredmetenih sredstev in opredmetenih osnovnih sredstev.

Zavod naj novelira in dogradi obstoječe interne akte in pravila, s čimer bo izboljšal sistem notranjih kontrol pri poslovanju in prispeval k pravilnosti delovanja zavoda na področju poslovanja.

V letu 2023 smo na področju notranjega nadzora izvedli naslednje izboljšave:

- Pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v PAM (posodobitev in uskladitev z zakonodajo)
- Register tveganja v PAM, Metodologija obvladovanja poslovnih tveganj in strategija obvladovanja poslovnih tveganj v PAM (posodobitev in uskladitev z zakonodajo)
- Načrt varovanja v PAM (posodobitev in uskladitev z zakonodajo)
- Pravilnik o izobraževanju in usposabljanju delavcev PAM
- Izjava o varnosti z oceno tveganja (posodobitev in uskladitev z zakonodajo))
- Pravilnik o izvajanju ukrepov za zmanjšanje tveganja nasilja s strani tretjih oseb v PAM
- Pravilnik o videonadzoru v PAM (posodobitev in uskladitev z zakonodajo)
- Politika varstva osebnih podatkov v PAM (posodobitev in uskladitev z zakonodajo)
- Ocena požarne ogroženosti stavbe Glavni trg 7 (posodobitev in uskladitev z zakonodajo)

8. Pojasnila na področjih, kjer zastavljeni cilji niso bili doseženi

Pri digitalizaciji arhivskega gradiva je bila digitalizacija izvedena v skladu s finančnimi sredstvi.

Aktivnosti ob izdajanju dodatnih pisnih strokovno tehničnih navodil, ki so bila planirana za leto 2023, so zahtevale veliko dodatnega izobraževanja in usklajevanja med informatiki in arhivisti.

V splošnem ocenjujemo, da so bili zastavljeni cilji doseženi, saj so bile izpadle dejavnosti nadomeščene z angažiranostjo pri nenačrtovanih dejavnostih.

9. Ocena učinkov poslovanja Pokrajinskega arhiva Maribor na druga področja

Pokrajinski arhiv Maribor opravlja javno službo in zato njegovo delovanje vpliva na lokalno in regionalno okolje. Pri svojem delu se povezuje z deležniki s svojega pristojnega območja, ki s pomočjo ohranjenega arhivskega gradiva ustvarjajo nove vsebine. Muzeji, galerije, knjižnice in vzgojno-izobraževalne ustanove iz arhivskega gradiva črpajo informacije in vsebine, ki jih uporabljajo pri svojem delu. Tako nastajajo nove vsebine, ki širši javnosti predstavljajo osebe, dogodke in podobe iz preteklosti.

Arhiv obiskujejo različni tipi uporabnikov – raziskovalci, učenci, dijaki in študentje ter uporabniki, ki overjene kopije dokumentov potrebujejo v upravno-pravne namene. Strokovni delavci zavoda obiskovalcem predstavljajo dejavnost arhiva in arhivske službe nasploh ter poudarjajo pomen ohranjanja arhivske kulturne dediščine.

V letu 2023 je bilo evidentiranih 2005 uporab arhivskega gradiva v znanstvenoraziskovalne namene ter 2072 zahtev za pridobitev podatkov iz arhivskega gradiva uporabnikov zaradi pravnega interesa. Arhiv je v letu 2023 obiskalo 97 šolskih in drugih skupin (2.064 ljudi). Izvedli smo predstavitvene učne ure, delavnice, tematske sprehode po mestu, ki so se nanašali na delovanje cehev in predstavitve arhivske dejavnosti z obiskom na šolah – t. i. Arhiv v kovčku.

10. Poročilo o porabi sredstev za investicijsko vzdrževanje, tekoče vzdrževanje in nakup opreme

Oprema in investicijsko vzdrževanje s sredstvi po odločbi MK 84.000 EUR.

Oprema in investicijsko vzdrževanje s sredstvi iz drugih virov: 3.806.991 EUR (presežek preteklih let 23.194 EUR, sredstva MK po odločbi za obnovo Muralist oz. novogradnjo v MS 3.783.797 EUR)

po dejanskem toku

Zap. št.	Naziv opreme in vrsta inv. vzd. oz. investicije (po skupinah sredstev)	Vir sredstev		
		MK	Drugo	Skupaj
1.	Požarna pregrada	3.061		3.061
2.	Regal za prospekte in govorniški pult	605		605
3.	Razstavne vitrine za razstavišče Archivum	10.590		10.590
4.	Osebni računalnik za sprejemno pisarno	896		896
5.	Spinalis stola za sprejemno pisarno	1.827		1.827
6.	Monitor za računalnik za sprejemno pisarno	402		402
7.	Razvlažilec za razstavišče Archivum 230	2.555		2.555
8.	Tiskalnik HP LaserJet Pro 4002	271		271
9.	Modul za Špico-nadgradnja	1.538		1.538
10.	Osebni računalniki Lenovo Thinkcenter(3kom)	5.739		5.739
11.	Konferenčni stoli za razstavišče Archivum(40 kom)	4.796		4.796
12.	Sistem za nadzor temperature, vlage in razlitja (1 del)	304		304
13.	Sistem za nadzor temperature, vlage in razlitja Minit Alta(2 del)	12.745		12.745
14.	Visoka kovinska stola za sprejemno pisarno (2 kom)	363		363
15.	Osebni računalnik Lenovo ThinkVision (1 kom),delno	823	1.109	1.932
16.	Točkasti likalnik za knjigoveznico		265	265
17.	Tiskalnik HP Designjet		1.744	1.744
18.	Optični čitalnik Epson		466	466
19.	Sesalec za prah Sprintus Era Tec		246	246
20.	Stojalo Smart za razstave		194	194
21.	Računalniška tablica Samsung Galaxy (2 kom)		2.308	2.308
22.	Multifunkcijska naprava iRAVDV DX		2.525	2.525
23.	Večfunkcijska naprava Epson-tajništvo		286	286
24.	Osebni računalnik Lenovo Think (2 kom)		5.499	5.499
25.	Razvlažilec zraka Aerial		2.891	2.891
26.	A lestev (3 kom)		647	647
27.	Monitor (1 kom)in Switc HPE Instant One		768	768
28.	Strežniška omara 24U za Murska Sobota		856	856
29.	Izdelava spletne strani PAM, povečanje		3.390	3.390
30.	Sanacija strelovodov na objektu Pam, Glavni trg 7	18.447		18.447
31.	Obnova fasade Mesarski prehod, Glavni trg 6	19.038		19.038
32.	Adaptacija objekta Muralist, Murska Sobota		3.783.797	3.783.797

	<ul style="list-style-type: none"> - Gradbena dela (od 8. do 15. začasne situacije)- Muralist, MS - Izvajanje gradbenega nadzora-Muralist, MS - Izvajanje super nadzora-Muralist, MS - Koordinacija del-Muralist, MS 			
		84.000	3.806.991	3.890.991

Maribor: 23. 2. 2024

Direktorica:

Mag. Nina Gostenčnik

Priloga 1: Poročilo o delu Pokrajinskega arhiva Maribor za leto 2023